

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Tomus ...**

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1652-1663**

Sectio II. De Præcepto Sexto, & Nono Problemata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80586](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80586)

SECTIO SECUNDA.

De Præcepto Sexto, ac Nono, Problemata.

CAPVT XIII.

Circà simplicem Fornicationem. Vbi de
Concubinato.

PROBL. I.

*Fornicatio simplex, seclusa Dei prohibitio-
ne, ex natura sua est, & non
est peccatum morti-
ferum.*98
Non est mor-
tale.

NON est. Quia non impedit bonam
prolis educationem, extrà matrimo-
nium enim potest conueniens edu-
catio proli haberi, conducto opti-
mo pedagogo. Et quia non est contrà dilectio-
nem Dei, neque contrà proximi amorem. Sic
Martinus à Magistris, teste Caietano 2. 2. qu. 154. art. 2.

99
Peccatum
mortale est.

Est profectò peccatum mortiferum natura-
li iure, & diuino, & humano prohibitum: &
non solum malum quia prohibitum; sed pro-
hibitum quia malum. Quia fornicatio oppo-
nitur Temperantiæ virtuti per grauem excelsu-
m, qui excelsus cum sit grauis deuatiō à re-
ctæ rationis regula, necessariò erit mortiferum
peccatum. Grauitas autem, & malitia huius
crimini in eo sita est, quod fornicatio directè
destruit, & opponitur fini, ob quem Deus hu-
manum coitum concessit; concessit autem non
solum ob filiorum multiplicationem, sed etiam
ob eorum rectam instructionem, & educatio-
nem, quæ fieri ex rei natura non potest, nisi
certum, ac determinatum patrem habeant,
sicut & matrem, quod per solum matrimo-
nium fit. Est doctrina de fide, Clement. Ad no-
stram de hæretic. 1. Cor. 6. Neque fornicarij Re-
gnum Dei possidebunt. Ità omnes Patres D. Tho.
2. 2. qu. 153. & 154. Caiet. ibi. Valent. d. 9. qu. 3.
punct. 3. Lessi. tom. 1. lib. 4. cap. 4. dub. 5. & 7. Azor.
tom. 3. lib. 3.

100
De fide est,
esse mortale.
Vnde reuocari
da inquam
erronea pri-
ma sententia

Problema dissoluitur, quia pars prima nul-
latenus defensui potest. Porro licet de fide non
esset nostra assertio, ausus Martini à Magistris
da inquam multis absurdis implicatur. Nam per accidens
quæri, semper enim ex natura sua non bene
consuleretur proli educationi, cum id solum-
modo locum habere posset in diuitibus, non
verò in pauperibus: vnde si hoc verum esset,
in solis diuitibus non esset mortifera simplex
fornicatio: & quo quis esset ditior, eo cum plu-
ribus licitè fornicari posset, seclusa Dei pro-

hibitione. Addo, id non tollere inordinatio-
nem illam, quam actus fornicationis per se, &
ex natura sua habet, quatenus in eo præter-
mittitur conditio matrimoni, quam natura re-
quirit ad perfectam, & connaturalem proli
educationem; quæ prætermisso cum sit rei gra-
uis, ac mortalis, peccatū lethale necessariò in-
ducit. Deinde fallum est, huiusmodi fornicatio-
nem non esse contrà Dei charitatem, ac pro-
ximi amorem; est enim directè contrà proximi
charitatem, cum sit contra bonum proli na-
scituræ: & indirectè, ac mediātè contrà charita-
tem Dei, vt adnotat D. Thom. 2. 2. qu. 154. art. 4.
& 5.

PROBL. II.

*Simplex Fornicatio est, & non est grauius
peccatum furto.*

SUPpono, fornicationem non esse grauius
peccatum iis, quæ sunt contrà Deum, aut
contra honorem, ac cultum eius immediatè. ¹⁰¹
^{Nemine}
Quia grauitas peccati desumitur ex magnitu-
dine boni, cui opponitur: maius autem est bo-
num diuinum, quam humanum; vnde grauiora
sunt peccata, quæ Deo, vel honori Dei imme-
diatè opponuntur, & quæ committuntur con-
tra virtutes Theologicas Fidei, Spei, ac Chari-
tatis. Nec est grauius peccatum ex genere suo,
quam omnia, quæ sunt contra homines. Quia
grauiora sunt ea, quæ contrà hominum vitam
perpetrantur. Hinc homicidi vni grauius pec-
catum est fornicatione simplici. Quia meliori
bono, nempe vitæ hominis iam nati opponi-
tur: fornicatio autem opponitur bonæ homi-
nis iam nati educationi. Quæ sit autem,
num grauius sit furto peccatum?

Est quidem. Quia quo maius est bonum,
cui vitium opponitur, maior est ipsius vitij gra-
uitas; fornicatio verò opponitur bonæ educa-
tioni hominis, furto autem bonis ipsius ho-
minis externis: minus verò ex genere suo est
bonum habere fortunæ bona, quam perfectæ
carere educatione. Sic D. Thom. 2. 2. qu. 154.
art. 3.

Non est grauius furto peccatum. Quia fur-
tum est contra iustitiam, fornicatio verò sim-
plex in ordine ad damnum proli nascituræ
est contra charitatem: præstantior verò est vir-
tus iustitiæ, quam charitatis. Ità Martin. de
Magistris. apud Caiet. 2. 2. quæstion. 154. ar-
ticul. 3.

Probabilem reor partem secundam, pri-
mam autem probabiliorem præfero. Quia ab-
solutè loquendo fornicatio simplex est contrà
bonum vitæ: est enim contra bonum vitæ su-
turæ: maius verò est, absolutè loquendo, bo-
num

Secl. II. De Precept. 6. & 9. Problemata. 313

num vitæ, quam fortunatum bonum. Potrò simplex fornicatio etiam est suo modo contrā iustitiam, quatenus absolutē perfectæ hominis vitæ nocet.

PROBL. III.

Publici, ac notarij concubinarij sunt, & non sunt hodie ipso facto de iure suspensi: & sunt, & non sunt irregulares si actum Sacri Ordinis exercent.

105 *Suspensi sunt & sunt irregulares.*
 S^uspecti hodie ipso facto de iure sunt, & sunt irregulares si celebrent, aut alium Sacri Ordinis sic actum exercent. Quia c. *Vestra*, de cohabit. cleric. & mulier. & c. *Quæstum*, eodem tit. dicitur huiusmodi concubinarios publicos esse suspensos & quoad se, & quoad alios. Viget declaratio Cardinal. Tridentini ad c. 14. *sef. 2*. quæ sic se habet: Clerici concubinarij sunt etiam hodie, si notarij sint, ipso iure suspensi a divinis, prout etiam in veteri iure sunt. sic Tolet. l. 1. c. 47. n. 1. Sylvest. v. concubinarius. §. 1. Navar. sum. c. 1. §. 7. Ludou. Lop. p. 2. Instr. l. 6. c. 2. §. 15. Vega sum. p. 2. c. 108. casu. 3. Azor. l. 6. c. 7. §. 1. Rebus. in concordat. tit. de public. concub. in 1. 3. & 9. pan. Farinac. to. 4. q. 138. de delict. carnis, num. 51. & alij.

106 *Nec sunt ipso iure suspensi nec irregulares sunt.*
 Notarij concubinarij non sunt hodie ipso iure suspensi: nec sunt irregulares si in peccato publici concubinatus existentes celebrent, aut sacros Ordines publice exercent, ac solent; possunt tamen suspendi ab Episcopo, vel Iudice, si postquam admoniti fuerint, ut à concubinato recedant, non paruerint. Quia suspensio, irregularitas, & excommunicatio sunt quedam pœnæ, quæ ipso facto non incurruntur, nisi in iure sint evidenter, & indubitanter expressæ, ut omnes fatentur. At nullibi in iure expressum est publicos concubinarios esse ipso facto suspensos: Ergo minime sunt. Maior est certa; minor est probæ: Quia c. *Clerici*, de cohabit. cleric. & mulier. non imponitur suspensio ipso facto publicis concubinariis, sed præcipitur imponenda ab Episcopis, si ipsis videbitur ibi; Verum ipsos per suspensionis, & interdictionis pœnas debet arctius cogere, ut mulieres ipsas a se ita remoueant, quod de illis sinistra suspicio non possit haberi. Neque c. *Quæstum*, addicunt expressè: *Quæstum est de Clericis in fornicatione prolapsis, an eorum officia sint audienda? Verum et si quemlibet pro mortali peccato quoad se ipsi constet esse suspensum, non debet tamen in officiis divinis evitari, nisi peccatum huiusmodi sit notorium per sententiam, vel confessionem factam in iure, aut per evidentiam rei, quæ tergiversatione aliqua celari non possit.* Quibus in verbis non imponitur expressè ipso facto suspensio publicis concubinariis. Equiparatur enim ibi publicus concubinarius peccatori occulto: & sicut occultus peccator impropiè est ipso facto suspensus, quatenus non potest licite, dum in peccato est, divina officia exercere: ita neque etiā publicus concubinarius potest quoad alios divina exercere officia, neque illi possunt licite illa ab eo petere, non quia ipso iure est suspensus, sed ne illi præbeat occasionē publicè peccandi cū publico populi scādalo. Neque c. *Vestra* favent primæ sententiæ verba Eschob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

illa: sine dubitatione teneat, quod à Clericis, & Presbyteris quancumque fornicariis, quandiu tolerantur, nec habent operis evidentiam, licet divina Myſteria audiantur, & recipiantur Sacramenta. Certè verba hæc eandem, ac caput præcedens interpretationem admittunt. Idem enim hic dicitur, non esse licitum, divina officia audire ac Sacramenta recipere ab huiusmodi publicis concubinariis, quia scādalo daretur occasio: & quia petitione & receptione Sacramentorum Sacerdotes illi ad permanendum in misero statu confirmarentur. Ita Suar. to. 5. de cens. d. 11. *sef. 4*. à n. 4 & præcipuè 10. Auila p. 3. d. 5. *sub. 2*. Garcia de ben. f. p. 7. c. 14. num. 32. Sotus in 4. dist. 1. q. 5. a. 6. Rodrig. to. 1. sum. c. 67. n. 1. Henric. l. 9. c. 25. p. 13. lit. P. Vgoli. de irregul. c. 43. §. 3. Fagund. in Decal. 6. c. 2. n. 10. & alij plures ex Neotericiis.

Primam sententiam satis probabilem, secundam probabiliorē esse existimo, quæ validè ex Tridentino *sef. 5*, c. 14. roboratur. Locutum enim Concilium de Clericis concubinariis notoriè præcipit, ut præmissa trina admonitione suspendatur, nisi resipuerint. Ergo non erat ipso facto suspensi, alioquin enim frustra suspēdi iuberentur. Accipe Concilij sententiā. Quoad Ordinarios etiam v. i. sedis Apostolicæ delegatus arbitrabitur suspendantur: & si ita suspensi eam non expellat, quibuscumque beneficiis Ecclesiasticis, portionibus, pensionibus, ac officiis priuentur. Nec reor obstare eminent. Cardinal. declarationem, quæ maximè prima sententia nititur. Quia eos puto fuisse locutos de iure, in quo fundabatur ea opinio: noluisse autem tollere consuetudinē, quæ secūda stabilitur, dū asserit, illā suspensionē, si qua in iure fundata erat, propter non usum in consuetudinem omnino abiisse: quod supponit Concilium, asserens posse huiusmodi suspensionem ab Episcopis publico concubinario imponi, si ipsis visum fuerit.

PROBL. IV.

Pœna suspensionis habet, & non habet locum in publicis concubinariis Clericis solum, & minoribus constitutis.

108 *Status quæritur.*
 Si retineatur prima probabilis quidem opinio Problemate proximo expellat, requiro: *quæritur*, an pœna suspensionis ipso facto, locum habeat dumtaxat in Sacerdotibus, Diaconis, & subdiaconis: an etiam in aliis Clericis in minoribus ordinibus constitutis, ita ut maneant ipso facto suspensi ab usu suorum ordinum si publici concubinarij, aut fornicarij sint, & fiat irregulares si in eis ministrant?

109 *Habet in eis locum.*
 Habet in eis locum. Quia in cap. *Vestra*, de cohabit. cleric. & mulier. & in aliis capitulis, quibus de huiusmodi suspensione agitur de Clericis generatim agitur: & Cardinal. declaratio ad c. 14. *sef. 25*. Concilij Tridentini profatur: *Clerici concubinarij sunt etiam hodie, si notarij sint ipso iure suspensi a divinis, prout etiam in veteri iure sunt.* At in minoribus ordinibus constituti sub Clericorum nomine continentur. Sic Farinac. to. 4. q. 138. num. 71. Bernard. Diaz, quem ibi allegat in pract. crimin. cap. 79. v. *Concubinarij*, num. 2. D. Antonin. part. 3. c. 3. tit. 27. Viuius opin. 123. num. 1.

110 In eis locum non habet. Quia quoad Cleri-
 cos in minoribus constitutos nullibi inueni-
 tur in iure huiusmodi suspensio, vis fundamen-
 tum. Et quia irregularitas non incurritur, nisi
 suspensi exerceant solemniter actum Ordinis,
 in quo suspensi sunt. In minoribus autem Or-
 dinibus non inuenitur in iure in quo solemnitas
 consistat. Ita Ludou. Lopez. *part. 1. p. 1. fruct.*
cap. 23. §. 1. Fagund. Decalog. lib. 6. cap. 2. n. 16.
 & alij.

111 Hoc asserendum reor, adiciens, posse illos
 à suis Episcopis, si in habitu, ac tonsura exi-
 stant, & foro Ecclesiastico gaudeant, carceris
 poena, vel aliter puniri, ut ipsi videbitur, si
 post trinam monitionem, se corrigere renue-
 rint. Trident. *sess. 25. cap. 14. Clerici vero Benefi-*
cia Ecclesiastica, aut pensiones non habentes iux-
ta delicti, & consuetudine perseverantiam, &
qualitatem ab Episcopis carceris poenis, suspensio-
ne ab Ordine, & inhabilitate ad Beneficia
obtinenda iuxta Sacros Canones puniantur. Vbi
 illa verba, Clerici carceris poenis, & inhabilitate
 ad Beneficia obtinenda, comprehendere etiam
 Clericos in minoribus videntur.

PROBL. V.

*Clerici publici concubinarj sunt, & non
 sunt de iure ipso facto excom-*
municati.

112 S Vnt planè. Quia cap. Clericus, de cohabit. cle-
 ric. & mulier. & cap. 1. de consanguinit. & af-
 finitate, id asseritur. Sic Farinac. *tom. 4. quas. 138.*
num. 42. Bermon. de publ. concubinar. verb. Alios
non publicos, num. 3. Decian. tract. crim. l. 6. c. 21.
num. 8.

113 Minime sunt. Quia in prefatis capitibus nul-
 la protus mentio fit de excommunicatione.
 Nisi fortè primæ sententiæ Auctores ipsam
 suspensionem cum censura sit, excommunica-
 tionem vocitent: cum tamen suspensio, & ex-
 communicatio inter se differant, & diuersos
 sortiantur effectus. Ita Fagund. *Decal. l. 6. cap. 2.*
num. 17.

114 Meo hæc Doctore, cum ostenderim publi-
 cos concubinarjos hanc esse in iure ipso facto
 suspensos. Poterunt tamen ipsi excommunicari
 ab Episcopis, si admoniti, non emendentur.
 Quia poenæ quibus ad emendationem puniri
 possunt huiusmodi Clerici penes arbitrium
 Episcoporum sunt, modo sint iuxta Sacros Ca-
 nones, ut patet ex Trident. *sess. 24. cap. 81. de*
refo. & sess. 25. cap. 14. Et miror equidem pri-
 mæ sententiæ Auctores tam propensos esse ad
 augendas, ac extendendas poenas, cum tamen
 sint restringendæ.

PROBL. VI.

Concubinatus crimen est, & non est merè Eccle-
sasticum. Iudices seculares ex officio illud
possunt, & non possunt
punire.

115 C Rimen hoc est merè Ecclesiasticum, atq;
 idè iudicio tantum Ecclesiastico vindi-

cari potest. Quia concubinatus peccatum nul-
 la lege civili prohibetur, nulla punitur, quin-
 imò modo aliquo si non approbati, at saltem
 dissimulari videtur, l. Item leg. 4. §. 1. *vers. par-*
ui ff. de legat. 3. Authent. Licet Cod. de natu. al.
Alexand. l. ex facto, §. si quis negatur, num. 13 ff.
Ad Trebellian. Ergo merè Ecclesiasticum est,
 nam crimina, quæ sola lege Canonica, non ci-
 uili, prohibentur, merè Ecclesiastica censenda
 sunt, iuxta communem Doctorem sententiam,
 quam approbat Nauar. *ad c. Nonit, de ind. no-*
tab. 6. Sic Iuli. Clarin præf. crimin. qu. 37. num.
9. Portius consil. 2. l. 1. num. 26. l. 1. Tuschus de iur.
lat. l. 1. c. 21. num. 26. Abbas ad c. Cum sit, de foro
compet. num. 5. Anchar ibi, num. 9. Arret. nu. 15.
Soc. num. 24.

Crimen hoc non est merè Ecclesiasticum,
 sed & civile. Quia cum à secularibus commit-
 titur, nulla ratione merè Ecclesiasticum dici
 potest si agamus de punitione, ac mera illius
 vindicta, provt Doctores primæ partis existi-
 mant. Nec illorum fundamentum valet. Quia
 licet nullibi in iure civili expressè secularium
 concubinarjos puniatur, de iure communi lo-
 quèdo: puniuntur tamen, ac prohibetur sub adul-
 terio, quod constat, crimen esse merè seculare,
 non Ecclesiasticum. Vnde non approbatur tam
 nefarium crimen iure civili, sed seuerè, ut per
 est, vindicatur. Porro receptum est apud omnes,
 laicos in foro seculari, Clericos verò in foro
 Ecclesiastico iudicari, ac puniri debere pro cul-
 pa præterita publici concubinatus, ut constat ex-
 perimèto, & cū communi docet Nauar. *c. Nonit.*
de iudic. notab. 12. Couar. l. 3. variat. cap. 3. nu. 1.

Distinguendum existimè, si de hoc crimine
 agatur principaliter ad poenam, seu punitionem
 præteritæ culpæ, solus Iudex secularis compe-
 tens est, & seculares punire potest, si autem de
 correctione, & futura emendatione agatur, pre-
 ius admonitionibus, poterunt huiusmodi secul-
 lares ab Ecclesiasticis Prælati compelli, ut à
 peccato recedant, & concubinas cum effectu
 eiiciant. Probo ex Trident. *sess. 24. c. 8. & sess. 25.*
c. 14. Nā primo loco expressè loquitur de con-
cubinariis secularibus solutis, & vxoratis ibi,
Tam solutos, quam vxoratos cuiuscunque status,
& ad illorū emendationem præcipit, ut ter ad-
moneantur, quod si ter moniti, concubinas non
eiecerint, seq; ab earū consuetudine pō se iux-
tant, præcipit, ut excommunicatione feriuntur;
 & si ceteris neglectis per annū in concubinato
 permāserint: imperat, ut seuerè puniantur, non
 iā propter concubinatus crimen, sed ob censu-
 rarum neglectiōnem. Constat igitur ius Eccle-
 siasticum, cum sermo instituitur de concubina-
 tu seculariū personarū, solū agere ad futuram
 emendationem: cū verò agitur de personarū Ec-
 clesiasticarū concubinato, non solū de futura
 emendatione sermone instituitur, sed etiā de culpæ
 punitione. Quāvis autè crimè hoc sit merè se-
 culare, quoad præteritā culpā: nō possunt tamen
 Iudices seculares ex officio, & absque speciali
 Principis rescripto illud punire: & hoc quidè
 nō quia crimè merè Ecclesiasticū sit, sed quia in
 foro seculari nullibi per leges puniuntur expres-
 sè, nec vllā certā, & determinatā poenā habet
 in iure civili expressā. Quādoq; tamè per spe-
 ciale rescriptū Principis secularis de hoc cri-
 mine seculares Magistratus inquirūt, & crimi-
 nis puniūt. Et apud Hispaniā vulgare iam est,
 laicu

Sect. II. De Præcep. 6. & 9. Problemata. 315

secularium concubitus à seculari Iudice sine speciali scripto puniri.

PROBL. VII.

Clericorum Concubine possunt, & non possunt à Iudice seculari puniri.

118
Non possunt
iudicari.

Concubinae Clericorum in foro, ac iudicio seculari iudicari non possunt, nec pro præterito crimine castigari: nec valent secularia statuta, quæ in ipsas penam decernunt. Quia earum infamia videtur in Clericos recidi, quorum delicta non sine graui nota publicantur: & apud seculari tribunal non bene audit Ecclesiastici status puritas. Sic Abbas ad cap. cum sit generale, num. 25. de foro compet. Iason. ad l. penult. num. 17. de iurisd. omn. iudic. Palati. repet. rubr. §. 39. num. 7.

119
Iudicari possunt.

Clericorum concubinae possunt à Iudice seculari puniri, & pro crimine prælapso castigari: & valent statuta secularia quæ in ipsas penam decernunt. Quia præterquam quod legibus Romanorum, totius Hispaniæ l. 21. part. 4. Galliæ, &c. in concubinas penæ decretae sunt; omni iuris fundamento caret, denegare secularibus Iudicibus potestatem puniendi temporale crimen à seculari persona commissum. Fagund. Decal. l. 6. cap. 2. num. 23.

120
Certum hoc
mihi.

Hoc mihi certum. Nam infamia illa Clerici complicitis sui loci criminis, per accidens sequitur, & non intenditur in iudicio, ubi concubina merè secularis acculatur; & velint, nolint Clerici in illa consentire virtuositer, quando crimen voluntariè patrarent, vnde voluntariè se huic periculo exposuerunt.

PROBL. VIII.

Possunt, & non possunt occultæ Clericorum Concubinae apud tribunal seculari accusari, & puniri.

121
Possunt quidem.

Possunt à Iudicibus secularibus puniri occultæ Clericorum Concubinae. Quia cum delictum occultum sit, Clerici ex infamia non videntur quodammodo puniri. Cum autem publica concubinae accusantur, & puniuntur, in Clericorum dedecus supplicium illud refundi videtur, & sic quodammodo, & ipsi puniuntur. Hoc supponere videntur Anani. ad rubric. de adult. num. 4. Felin. in cap. Cum sit generale, numer. 24. de foro compet. Boëtius de cis. 72. Perez ad leges Castelle lib. 1. titul. 2. lib. 21. Iuli. Clar. in pract. crimin. question. 27. numer. 4.

122
Minimè possunt.

Minimè possunt occultæ Clericorum concubinae à secularibus Iudicibus puniri. Quia hoc à iure non probatur, imò contrarium probatur in iure ex generali regula 6. Qualiter. 2. de accusatorib. quæ prohibet aduersus non infamatos inquisitionem fieri. Fagund. Decal. l. 6. cap. 2. num. 24. & omnes communiter.

123
Hoc omnino certum.

Hoc omnino certum. Quia omnes leges tam Canonicae, quàm civiles penas suas in publicos tantum concubinario, & concubinas decernunt, Eschob. & Menad. Theol. Moral. Tom. IV.

vt constat ex tit. de cohabit. Clericor. & mulier. Certè crimina occulta Deo soli reuerantur, nec publica pena delictum secretum potest respicere, aut cum illo habere proportionem.

CAPVT XIV.

Circà Stuprum.

PROBL. IX.

Virgo consentit in deformatione sub cura parentum existens: Tunc datur, & non datur Stuprum.

Vnde defloratio virginis continet specialem deformitatem distinctam à simplici fornicatione, quando virgo adest sub potestate parentum, vel tutorum, vel eorum qui loco parentum sunt: secus si extra hanc potestatem sit, siue iuris. Quia si sub parentum custodia existit, etiam si ipsa sponte consentiat, specialis iniuria parentibus irrogatur: dantur enim tunc non solum in honore vehementer; sed etiam in facultatibus, nam cogentur vel dotem augere, si eas velint coniugio aptare vel totius vitæ cursu alere innuptas. Neque enim illæ possunt cedere iuri suo, dum sub parentum adsunt potestate cum tanto illorum præiudicio, cum sui iuris adhuc non sint: vnde haud satis erit earum consensus. Sic D. Tho. 2. 1. quest. 64. art. 6. D. Antonin. part. 2. tit. 5. c. 2. initio. Angel. v. Stuprum, Syluest. v. Luxuria quas. 1. Tabie. v. stuprum. num. vni. Tolet. lib. 3. cap. 18. num. 2. Henric. lib. 2. cap. 8. n. 2. Filliuc. tract. 3. cap. 3. nu. 66. & alij.

124

Tunc datur
stuprum.

Pecatum illud, quod patrat in virginis defloratione, ea volente, ac libere consentiente, stuprum non est, nec à simplici fornicatione specie distinguitur, quamvis virgo sub cura parentum, vel aliorum qui loco parentum sunt, sit constituta. Quia hic in parentes non datur iniuria, neque in sponso futuros, aut damnum vllum irrogatur. Nam virgo est sui corporis domina, non parentes, neque illius futurus sponsus, quisquis ille erit; & violator Virginis non laedit parentis honorem, aut spoli futuri immediatè, ac directè, sed immediatè, & indirectè volente scilicet, ac consentiente virgine. Neque parentes, vel futuri sponsi in facultatibus suis damnum accipiunt, quia si stuprum est occultum, non tenentur illud manifestare, & possunt filiam tradere viro, ac si virginitatis flore potiretur, quia sufficit publicè talis reputetur. Nec filia se nobiles sequere, & habiles ad coniugium; alioquin enim non possent licite vouere castitatem, aut innuptæ manere. Denique nulla ratio propat, patres habere maius dominium in filia virginem, quàm in soluta. Cum ergo non sit speciale peccatum abuti soluta sub paternâ potestate constituta, ita nec Virgine, si sponte consentiat. Ita Sanc. l. 7. de mar. d. 14. n. 5. Sayr de pen. 10. d. 2. 2.

125

Tunc non datur
stuprum.

De 2 sect.

sect. 4. num. 3. & 6. Petr. Nauar. lib. 1. de restit. c. 3. num. 4. & 9. Valg. 1. 2. q. 7. art. 2. d. 112. num. 1. & 3. Lessi. tom. 1. lib. 2. cap. 10. d. 1. num. 5. Fagund. Decal. lib. 6. cap. 4. num. 7. Sotus in 4. dist. 18. qu. 2. art. 4.

126
Communi-
orem hodie
hanc partem
existimo.

Communiorem hodie proximam sententiam esse putarim. Nam si læduntur parentis facultates, quando est publica defloratio, id quide n fit volente, ac consentiente filia, quæ tanquam sui corporis dominarius habet, vt absque iniuria patris tale damnum per accidens inferat, suo corpore illicitè vtendo. Haud aliter qui suo in agro puteum fodit, non tenetur damnum rescere vicino, cuius purgi venas suam in puteum decurrentes incidit. Quia vltus est iure suo, & per accidens inde vicino damnum illud aduenit. Quemadmodum qui iniuste custoditur in carcere, potest cum damno carcerarij aufugere, quia suo iure vitur.

127
Hinc quinque
collariis elicio.

Hinc quinque collariis elicio. & virgo consentit, non tenetur deflorator in confessione circumstantiam Virginitatis aperire. Solum tenetur ille explicare, quando vel copulam habuit, vel desiderauit habere cum Virgine inuita. Tenetur deflorator aperire Virginitatis circumstantiam, si dolo, ac fraude Virginem deceptit. Fraus enim & dolus violentiæ æquipolent, & iniuriæ continent. Non est stuprum propriè loquendo, sed simplex fornicatio respectu puellæ, quando illa lubens e patris domo rapitur. Quamvis enim sit raptus respectu parentum, quibus vis inferitur, vt videbimus; non tamen est stuprum respectu illius; & ideo illa circumstantia raptus respectu parentum erit necessariò fatenda, non hæc respectu filie. Qui deflorauit Virginem spontè consentientem, si nihil ei promittit, ad nihilum pro Virginitate ablata tenetur.

PROBL. X.

Stuprum committitur, & non committitur etiam in Vidua, honesta.

128
Committitur
plane.

Stuprum committitur, non solum in Virginem, siquè spontè consentiat, siue non consentiat; sed etiam in Viduam honestam. Quia id non obscure asseritur, Item l. Iulia de adulter. Nam viduitas honesta Virginitati quodammodo æquiparatur. Sic Farinac. tom. 4. qu. 147. §. Stuprum, num. 10. Innocent. & Hostiens. ad c. 2. num. 1. vers. lex tantum dicit, de adulter. Ioan. Andr. ibi, num. 1. Butrius numer. 4. Abbas num. 5. Zabarella numero secundo, Salicet. l. 1. eum qui duos, numer. 2. Codic. ad leg. Iul. de adulter.

129
Minimè per-
petratur.

In viduam honestam stuprum minimè perpetratur. Quia illi textus loquuntur de stupro latissimè, non de stupro propriissimè. Solum enim datur propriissimè stuprum, quando virgo defloratur, ipsa renitente, ac dissentiente. Ita Fagund. Decalog. lib. 6. cap. 4. num. 14. & alij communiter.

130
Proprie stu-
prium non com-
mitti in Vi-
duam existi-
mo.

Profectò strictissimè, & in verissima acceptione sic stuprum definitio: Est concubitus vi-ri cum femina Virgine, quo eius integritas perditur, & iniuria illius violatur. Itaque violari debet carnis integritas ad verum stuprum, vt

asserit Sanch. lib. 7. de matrim. d. 14. Valg. 1. 2. d. 112. cap. 2. Lessi. lib. 2. ca. 10. dub. 11. Sotus in 4. dist. 18. qu. 1. art. 4. Nauarra lib. 2. de restit. cap. 1. num. 43. & omnes ferè Doctores cum D. Tho. 2. 2. qu. 194. art. 7. Vnde non erit propriè stuprum illud quo femina vidua honesta fame corruptitur.

PROBL. XI.

De iure Canonico cogendus, & non cogendus deflorator, Virginem dotare, si velit verberum penam sustinere.

De iure Canonico cogendus stuprator primò Virginem defloratam dotare, & in super eam sibi in vxorem ducere; si autem non vult ducere, post constitutionem dotis virgis exsistat. Quia cap. 1. de auar. id præcipitur. Sic Nauar. sum. cap. 16. num. 16. Socius ibi, qu. 6. Conrad. in pract. rubr. de stupro, num. 17. Anton. Gomez. ad l. Tauri §. 8. num. 6. in Clar. in §. in primum, numer. 3. vers. laicus autem. Thelaur. de off. Peccat. dec. 3. num. 2. & 3. Tulch. concl. 709. numer. 6.

De iure Canonico cogendus non est stuprator Virginem defloratam dotare, si vult verberum sustinere penam. Quia verberum vilius pena tanta est, vt non iam æqualeat iniuriæ, verum & superare videatur. Ita Innocent. ad cap. Peruenit, de adulter. ad finem. Hostiens. ibi, num. 4. ad verb. corporaliter, & num. 5. Ioan. Andr. num. 5. ad verb. Rerudatur. Butri. num. 2. Henric. Bohic. num. 4.

Ego quidem primam sententiam veriorè, ac communiorem esse pato, quæ communiter in praxi asseruatur. Nam si deflorator non vult defloratam puellam ducere in vxorem vltra dotem; vel pœna verberum, iuxta primæ sententiæ Auctores afficitur: vel aut pecuniaria, aut alia simili Iudicis punitur arbitrio. Et certè deflorationi dotis assignatio debetur; nequitia verò eam nolendi ducere in vxorem verberum pœna vindicatur.

PROBL. XII.

Deflorator Virginis spontè consentientis tenetur, & non tenetur in conscientia restituere illius parentibus damnum inde eis resultans, supplendo augmentum dotis, quo femina deflorata indiget.

Tenetur quidem. Quia re vera parentes in eo sunt damnificati à defloratore: At Tenetur pro qui alteri iniusta est damni causa, tenetur illud restituere. Sic D. Thom. 2. 1. qu. 154. artic. 6. & ibi Cætan. Abul. ad cap. 5. Mat. ques. 201. Guilelm. quem refert, ac sequitur D. Anton. 2. tit. 5. cap. 6. §. 1. Bernar. Diaz in pract. cap. 83. num. 6. & ibi Salzed. in addit. v. Non debent. Corduba l. 1. q. 9. §. 13. Valent. 2. 2. d. 9. qu. 1. puni. 3. Gutier. l. 1. q. 9. canon. cap. 37. num. 24. Ludou. Lop. part. 1. inst. cap. 77. Manu. tom. 1. sum. cap. 108. concl. 3. num. 3.

Minimè

Se& II. De Precept. 6. & 9. Problemata. 317

¹³⁵
Non tenetur. Minimè tenetur, aut defloratæ femine libere consentienti, aut eius parentibus. Quia neque illi, neque parentibus gessit iniuriam. Non illi, quia illa est domina suæ famæ, ac signaculi Virginalis; & volenti ac consentienti nulla irrogatur iniuria; non parentibus, quia si hi aliquid ius habebant in signaculo Virginali, aut fama filię, est ab ipsius voluntate dependenter: ac proinde deflorator per accidens honorem, ac ius parentum læsit. Ex læsione autem facta per accidens nulla resultat obligatio iustitiæ in conscientia. Itæ Lessi. lib. 2. cap. 10. dub. 2. num. 9. Valq. 2. 2. qu. 7. art. 8. d. 112. nu. 3. Suar. de penit. d. 22. scilicet 4. num. 6. Nauar. sum. cap. 16. num. 16. Sotus lib. 4. de iust. qu. 7. art. 1. ad 3. Sanch. lib. 7. de matrim. d. 14. num. 11. Sayr. in Clavis. lib. 1. cap. 1. num. 16. alios citans Nauarra de restit. lib. 2. cap. 3. num. 423. dub. 2. Veracr. part. 3. spec. art. 19.

¹³⁶
Hanc sententiam veriorē esse credo. Quia præterquam quod id fert usus, filia volens poruit hoc damnum pati, nil de honorē parentis curans absque iniuria illius: sicut potest quilibet absque iniustitia in parentem aliud quodcūque scelus perpetrare, quamvis inde toti familiæ dedecus sequatur. Addiderim, ipsam filiam voluisse spontē illam nuptiarum pati iacturam: quate non tenetur pater ei dotem augere, ut competenter nubat: & ipsa potest, inuito patre, inferiori nubere, quin nec ipsa nec inferior ille patri sponse aliquid restituere teneatur ratione iniuriæ à damno præcisæ. Certè si ipsa deflorationi suæ consentiens pecunias haberet, quis posset patri iniuriā compensare, non teneretur ex illis satisfacere, cum tamen sit causa principalis iniuriæ; minus igitur tenebitur deflorator filię illius libere consentientis.

PROBL. XIII.

Qui Virginem vi, vel importunis precibus corripit, satisfactione ei præstita, adhuc tenetur, & adhuc non tenetur illius parentibus aliquid pro iniuria illata restituere.

¹³⁷
Nonnulla suppono. S'Vppono, quamvis corruptor nihil promiserit puellæ, si tamen dolo, aut vi aut importunis precibus eam deflorauit, teneri vel illam ducere vel damnum reparare. Sufficit tamen, si ei restituat maioris dotis tantum, quanto indiget, ut talem maritum inueniat, qualem virgo inueniret iuxta prudentis arbitrium. Quod etiam restituendum erit quamvis puella sui iuris sit, & parentes non habeat, auctore Nauarro sum. cap. 16. numer. 17. addente, non obligari ad eam omnino dotandam; quia id poena est, quæ in foro conscientię debetur, donec à Iudice post latam sententiam infligatur. Sanch. lib. 4. de matrim. d. 7. num. 5. & 6. Adicit adhuc Nauar. teneri ei restituere aliquid amplius pro verecundia, in qua totius vitæ cursa est mansura, & pro contumeliis, quas ob id à marito accipiet. Sed huiusmodi restitutionem tunc habere locum putarim, quando stuprum fuit manifestum. Quæserim verò, nū parentibus femine defloratæ teneatur corruptor aliquid pro iniuria illata restituere?

¹³⁸
Tenetur quidem Quia si ipsi puellæ aliquid Esch. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

debetur addici pro rubore, ac contumeliis, rubore, ac contumelia parentes ob filię publicam deflorationem proculdubio afficiuntur; quæ debet compensari. Sic Petr. Ledes. de matrim. q. 45. art. 4. dub. 1. Philarc. de offic. Sacerd. tom. 1. part. 2. lib. 4. cap. 17. Carbo. de restit. qu. 16. conclus. 9. & alij.

¹³⁹
Non tenetur. Minimè tenetur. Quia qua satisfactione deflorator Virgini corruptæ compensat iniuriam, parentibus simul fecit satis; quare eo dotis supplemento restituto, nihil parentibus ultra debetur. Itæ Sanch. lib. 7. de matrim. d. 14. num. 12. Fagund. Decalog. lib. 6. cap. 5. numer. 5. & alij.

¹⁴⁰
Idem assero. Nam parentum rubor, vel dedecus accidentale est. Attamen si ex ingressu defloratoris ad Virginem rupta est domus parentum, vel aliud damnum illius rebus illatum, non dubito, teneri stupratorem illud eis in conscientia restituere.

PROBL. XIV.

Puella vi deflorata tenetur, & non tenetur defloratorem equalis qualitatē paratum; acceptare in maritum; sed potest, & non potest dotem postulare.

¹⁴¹
Teneri deceptare. Quidolo, vi, aut importunis precibus Virginem deflorauit, paratus sit eam ducere, & nec ipsa, nec parentes eius velint, sed postulent dotis augmentum; aut illati damni valorem: tenetur puella illum acceptare in maritum, ei in conditione, seu qualitate respondentem: alioquin corruptor liber à restitutionis obligatione manebit. Quia inuito coniugio perfectius iniuria, quam dote addito compensatur. Sic Couar. p. 2. de sponsal. cap. 6. §. 8. num. 19. & alij valde probabiliter.

¹⁴²
Non tenetur. Non tenetur deflorata vi, aut dolo puella defloratorem paratum eam ducere acceptare in maritum, siue ille equalis, siue superioris sit qualitatē: sed poterit postulare dotem. Quia ratione ob illo puellæ, aut parentibus illatæ, optio apud illam, & parentes eius manet. Itæ Lessi. 10. 1. 2. de iniur. per stupr. cap. 10. dub. 2. num. 12. Fagund. Decalog. lib. 6. cap. 5. num. 6.

¹⁴³
Verius hoc mihi. Verius hoc existimo. Adicit Lessius, si è coruptor, velit compensare pecuniis, & illa nolit pecuniarum, sed coniugij compensationē: non teneri eam ducere in foro conscientię antè sententiam latam; sed sufficere damnum reparare. At probabilius crediderim cum Fagundez in vtroque casu optionem penes defloratam manere ob iniuriam illi illatam.

PROBL. XV.

Puella vi, dolo, aut importunis precibus deflorata, postea commoda nuptiis sortita est, ita ut defloratio nullius ei damni causa existerit: Certè deflorator tenetur adhuc, & non tenetur pretio deflorationem compensare.

¹⁴⁴
Teneri omnino. Tenetur planè. Quia damnum illud illatum ei fuit per iniuriam, & iniusticiam, quod non debet remanere. Dd 3 erat

erat de seipso estimabile : & per accidens fuit, quod æque commodas nuptias sortiretur, & pariter non deprehenderit deflorationem. Sic Sayr. in *Clavi*, lib. 1. c. 1. n. 29. Cordu. lib. 1. qu. 3. Salon. 2. 2. qu. 62. art. 2. controu. 5. Valent. rom. 3. d. 9. qu. 3. punct. 3. Victor. & alij apud Sayrum. Adiciunt tamen, non teneri deflorem ante Iudicis sententiam dotem ei integram addicere, sed aliquid prudentis arbitrio. Quia dare totam dotem est pœna à lege imposita, quæ non nisi post sententiam latam debetur.

145
Minimè te-
netur.

Non tenetur ei aliquid restituere. Quia restitutio fit tantummodo pro damno secuto, ac dato, & non pro ipsa Virginitatis ablatione, aut amissione famæ: fama enim, & Virginitatis ablatio estimationem non recipiunt. Hic verò nullum damnum fuit secutum, aut datum: nam æquè scemina illa nuptias inuenit: & quamvis deflorator in periculo patiendi damnum constituit, parum refert; quia constituitur aliquem in periculo amissionis bonorum ad restitutionem non obligat, nisi re vera damnum sequatur. Ità Lessi. rom. 1. lib. 1. cap. 10. dub. 2. num. 17. Nauar. sum. cap. 16. nu. 15. & alij.

146
Hanc proba-
biliorem in
dico esse sen-
tentiam.

Opinionem hanc probabili satis primæ præferendam duxi. Quod si obiecias: Ergo puella, quæ iam aliquid accepit pro satisfactioe deflorationis, si æquè nubat, tenebitur illud restituere: Negatiuè respondeo; quia poterat antecedenter expressè cum illo pacisci de damno, quod probabiliter timebatur: & ratione huius pacti si fuisset expressè celebratum, potuisset illud pretium, quamvis nullum damnum fuisset secutum, retinere: iam enim sese periculo exposuit, quod est pretio estimabile. At quamvis hic nullum pactum antecesserit expressum, attamen ubi illi post commissum stuprum aliquid is in satisfactioem dedit, aut illa ante eius patrationem aliquid accepit, ea intentione datum, ut illa consentiret, aut ut pro compensatione maneret: pactum iudicatur implicitum, vel donatio quadam remuneratoria; quare in neutro casu illa restituere tenebitur.

PROBL. XVI.

Si quis sine dolo, fraude, aut precibus importunis accedat ad eam, quæ non est ab alio deturpata, pro Virgine tamen putatam communiter: tenetur, & non tenetur ei aliquid restituere si res euulgatur.

147
Tenetur.

Tenetur profecto. Si res euulgatur, & ob id ea nota afficitur. Quia licet ad nihilum ei pro Virginitate erepta teneatur, debet tamen ei pro fama erepta damnum restituere. Sic Maior in 4. dist. 37. qu. 33. Nauar. sum. cap. 16. num. 19.

148
Non tenetur.

Si ipsa voluntariè consensit, vel se obtulit, non tenetur vir ex iustitia ei aliquid restituere, etiam si res: (sine culpa tamen viri) diuulgetur. Quia nec famam, ne coniugium futurum ei per vim abstrulit: volenti enim, & consentienti nulla fit vis, nulla iniuria. Si

verò culpa viri ad eam accedentis eam scemina subeat infamiam, verbi gratiâ, quia ea in locuto consensit, aliter minimè consensura ille verò publicè se iactans, vel alia via manifestans, illam infamavit: tunc quidem iniustus est damnificator: quare tenetur eam dotare, vel via alia ei satisfacere. Sayr. in *Clavi*, lib. 1. cap. 1. num. 66. Nauarra de resu. cap. 3. num. 449. & alij communiter.

Longè probabilius hoc existimo adiciens, si illa voluntariè non consensit, sed per vim, fraudem, aut preces importunas ad illam quis accessit, quam Virginem esse putabat, & ab alio corruptum inuenit; sed communiter illa pro Virgine existimabatur, suæque causa infamata fuit: teneri eam dotare, vel aliter damnum illatum ei restituere. Quia illa iuste, & sine iniuria huius bonæ famæ erat in possessione, à qua per iniuriam, & violentiam fuit ab ipso priuata. Mecum Nauarra ubi supra.

PROBL. XVII.

Preces importune, quæ æquipollent violentiæ, sunt & non sunt ille, quæ sunt per crebras, ac repetitas rogationes, deambulationes, munuscula crebro emissâ.

Quæ fieris, quænam sint importunæ preces, quæ violentiæ æquipollent, & per quas consensus scemina per vim extoritur censetur: Certè preces importunæ sunt illæ, quæ sunt per crebras, ac repetitas rogationes, deambulationes, replicata munuscula. Quia hæc respectu leuium puellarum vim habent coactionis. Sic Nauar. sum. c. 16. n. 16. Corduba l. 1. qq. 9. 1. dist. 4. & 7. Caiet. 2. 2. q. 54. Syluest. 6. Luxuria, q. 5. Gloss. ad c. scienti de reg. iur. in 6.

Non sunt preces importunæ, quæ violentiæ æquipollere valeant, illæ quæ sunt per crebras, ac repetitas rogationes, deambulationes, munuscula: sed requiritur etiam metus aliquis salutem reuerentialis, vel leues minæ, vel promissiones aliquæ dolosæ: verbi gratiâ, si fingeret vir, se esse nobilissimum, diuissimum: vel si esset superior, dominus, aut vir magnæ auctoritatis, cui scemina ob reuerentiam contradicere non audeat. Quia secluso hoc dolo, & preces crebræ, ac repetitæ munuscula voluntatem potius augent, quam auferunt. Quare opus est, ut ad hæc preces accedat metus aliquis reuerentialis, vel timor, vel dolo. Ità Nauarra de resu. l. 2. c. 3. n. 45. Ledel. 1. p. qu. 18. art. 1. Lessi. lib. 2. cap. 10. dub. 2. num. 17. Fagund. Decal. l. 6. cap. 5. num. 11. Et existimo D. Thomam 1. 2. qu. 6. a. 7. mentis eiusdem esse.

Hoc magis probò, adnotans tamen, fieri posse, ut importunitas tanta sit, ut ratione illius secluso omni metu, ac fictione, preces importunæ violentiæ æquipollentes censentur: v. g. si adeo importunè quis sceminam sollicitet, ut malit ipsa detrimentum pati Virginitatis, quam iis precibus angere. At hoc rarissimè continget. Quia molestiam illam plerumque scemina poterunt, ira concepta, excutere: & quia quamvis initio repugnare videantur, (ut à Lessio didici) postmodum libere consentiunt. Vnde iuxta Menoch. de vi. l. 2. casu 88. n. 10.

SECT. II. De Præcep. 6. & 9. Problemata. 319

Et casu 420. n. 110. & Tusc. concl. 710. m. 1. vol. 7. & Santium l. 4. de matr. d. 7. a. m. 8. illas dixerim preces importunas, ob quas aliquis magis vult in re petita consentire, quam tan vehementibus suasionibus affligi, ac molestari: hoc enim in casu videtur consensus eligi tanquam minus malum. Sed quia femina sollicitate facile, concepta ira, eas preces possunt declinare, & quia aliquando solent eam afflictionem, ac molestiam dissimulare, cum tamen liberè consentiant: quando dentur, vel non dentur præfatæ præces, prudens Iudex adiudicabit: totum enim hoc negotium ex illius pender arbitrio. Denique si primo minæ præcedant, & postea tempore aliquo elapso preces blandæ sequantur: huiusmodi preces importunas esse iudicari. Quia præsumerem, tunc adhuc præcedentem metum durare.

PROBL. XVIII.

Quando quis fide promittit nuptias feminae, quam sit esse corruptam (modo non sit honesta fama vidua) ut illius copulam assueatur: ea secuta, tenetur, & non tenetur eam ducere, si aliunde non sint dispares conditione.

¹⁵³ Tenetur sanè. Quia fuit contractus ex utraque parte onerosus, nec est inter contrahentes disparitas, nec fraus aliqua ex parte feminae intercessit: & illa non aliter consentiret. Copula ergo secuta, ius ad nuptias acquisit, fuit enim pactum corporis pro corpore. Quare cum contractus impletus sit ex parte feminae, tenetur vir ex sua illum implere. Sic Manuel 10. 1. sim. c. 20. 8. falso allegans Sorum, & Nauarrum. Paludan. in 4. dist. 28. q. 1. a. 2. concl. 4. numer. 14. Cordu. sim. q. 49. Ludou. Lop. p. 1. Instr. 76.

¹⁵⁴ Non tenetur. Quia ducere corruptam non est quid æquale valori copulae habitæ cum non virgine, sed longè maius. Quare non tenebitur eam ducere, licet fortè id aliter compensare teneatur. Ità Sanch. l. 1. de matr. d. 10. n. 23. Syluest. v. Matrimonium 4. q. 8. Henriq. l. 11. c. 11. numero secundo. Ludou. Lop. p. 1. Instr. 4. 7. 8. Hinc emergit. Veracr. p. 3. spec. a. 19. concl. 6. & alij.

¹⁵⁵ Hæc sententia mihi est probabilior. Attamen primam omninò esse tenendam puto, quando esset vidua bonæ famæ infamæque labem ex ea copula contraheret, ob quam inepta matrimonio redderetur. Quia non video tale damnum aliter posse decenter compensari. Mecum Ledel. de matr. q. 45. a. 4. dub. 1. & Nauar. l. 4. consil. tit. de sponsal. cons. 48. Vnde minimè audierim Veracruz p. 3. spec. a. 19. concl. 6. asserentem, fictum promissorem non teneri corruptam cuiuscumque conditionis sit, ducere; tenetur enim si vidua sit famæ honestæ, etiam iuxta secundæ sententiæ Doctores.

PROBL. XIX.

Quando quis fide femine aequali nuptias promittit serio promittenti, haud copula secuta: tenetur, & non tenetur fictus promissor in foro conscientie cum illa coniugium intrare.

¹⁵⁶ Contrahentes sunt æquales, vel quasi æquales, (parum enim pro nihilo reputatur,) & non fuit copula secuta, nec vllum damnum præter violatam fidem sequitur: vnus autem fide promittit, & sine intentione se obligandi: alter verò serio; tenetur fictus promissor in conscientia foro contrahere; quia ille ex iniustitia tenebatur verum consensum adhibere: quare iniustitiam ficto consensu violauit: Ergo ut iniustitiam auferat, tenetur verum habere consensum, & sic tenetur ex iniustitia contrahere: nec sufficit dotare, aut pecuniis compensare, non enim in specie promissa satisfacit. Sic pauci Doctores inter quos est Petride Ledel. de matr. q. 41. a. 1. dub. 4.

¹⁵⁷ Non tenetur. Quia re vera & coram Deo non se obligauit: & aliunde nullum damnum est ex ficta promissione secutum. Solùm ergo peccatum illud iniustitiæ in intentione coram Deo, & quoad Deum mansit. Ità Sanch. l. 1. de matr. d. 10. num. 26. Molina 10. 2. de in. tr. 2. d. 35. 2. Veracr. p. 3. spec. a. 19. concl. 9. Cordu. q. 1. 1. q. 13. Henriq. l. 11. c. 11. num. 2. Fagund. Decal. l. 6. c. 5. n. 22.

¹⁵⁸ Idem assero, remque opposito exemplo confirmo. Si Antonius Petro centum fide aureos promitteret, si Vallisoleum peteret, Petrusque illam promissionem acceptasset, & antequam Petrus ab Antonio peteret, hic dissolueret contractum: nihil Antonius Petro debet, nec erga eum iniustitiam committit. Nam ratione promissionis nihil debet, cum ficta fuerit: ratione autem iniuriæ nihil etiam ei debet; Petrus enim nihil dedit Antonio, nec amisit. Vnde si Antonius contra iniustitiam deliquit, fuit quo ad intentionem ficto consensu nullum namque effectum habuit, cum nullum damnum Petro inde fuerit secutum.

CAPVT XV.

Circa Incestum.

PROBL. XX.

Commixtio cum consanguinea uxoris in matrimonio tantummodo rato, & non consummato: si, & non est Incestus necessarius in confessione explicandus.

¹⁵⁹ St quidem. Quia ex matrimonio rato non consummato affinitas oritur. Sic D. Tho. 4. dist. 41. Sorus ibi, q. 1. a. 2. Syluest. v. Matrimonium 8. q. 1.

D d 4 Non

160
Incestus non
est.

Non est incestus. Quia affinitas in foro con-
scientiae non oritur nisi ex matrimonio vera
copula consummato, id est, sem nante viro in-
tra vas foeminae: nec enim sufficit extra semi-
nare. Ita Sanch. lib. 7. de matr. d. 6. num. 10.
Henric. lib. 1. cap. 16. num. 1. Conrad. q. 151. Fa-
gund. Decal. l. 6. c. 6. n. 28. Ledes. de matr. p. 55.
a. 4. Tolet. lib. 7. c. 11. n. 7. & alij.

161
Nec vixit
verum mihi.

Hoc mihi vnicè verum. Dixi autem in foro
conscientiae, quia in externo foro sufficit probare
copulam, ut ortam fuisse affinitatem prae-
sumatur; ex copula enim satis praesumitur effusio
seminis intra foeminae vas. Unde cum incestus
affinitatis non detur, nisi ubi datur vera affini-
tas, & affinitas verè, ac propriè non contrahatur,
per matrimonium non verè consummatum:
sequitur evidenter non esse incestuosam
commixtionem illam, in qua semen virile in-
tra foemineum vas naturale non exiit: nec
teneri, qui cognoscit sororem vxoris suae, ma-
trimonio rato, non consummato, confiteri cir-
cumstantiam incestus ex hoc capite. Teneatur
tamen aliunde, quia est speciale quoddam pec-
catum ob impedimentum publicae honestatis
vsque ad quatuor gradum dirimens, quod im-
propriè reducitur ad incestum, ut annotat Fil-
lucius, quem citat & sequitur Fagund. Decal.
lib. 6. cap. 6. num. 28. Lege Santium lib. 7. de ma-
trim. d. 15. num. 6.

PROBL. XXI.

Incestus commissus cum propria consan-
guinea inducit, & non inducit impedi-
mentum non petendi debitum, & caren-
di omni spe coniugij.

162
Status qua-
sitionis.

Vidimus Sectione r. affinitatis incestum
bino habere effectus: vnum, impedire
debiti petitionem, eo quod quis rem gerendo
cum consanguinea vxoris factus sit vxoris af-
finis eo gradu, quo ipsa erat vxoris consanguine-
a; secundum, quod vxore mortua, non possit
aliam vxorem ducere; & si duxerit, non poterit
ab ea debitum sine dispensatione exigere, licet
possit reddere. Quasi enim autem, vtrum simile
impedimentum non petendi, & carenti spe
coniugij, mortua coniuge, inducat incestus cum
propria consanguinea patratus?

163
Inducit impe-
dimentum.

Inducit equidem. Quia cap. si quis viduam
32. q. 7. & cap. si duo 36. videtur statui, ne in-
cestuosi cum propriis consanguineis possint
mortua vxore, amplius contrahere, & sic spe
contrahendi privati remaneant. Et quia Curia
Romanae stylo, quando dispensatur cum con-
sanguineis, ut possint contrahere, si inter eos
copula praecessit, additur clausula: ut mortuo
coniuge, & si maneat cœlebs, & omni spe
amplius contrahendi in futurum privatus. Sic
Navarr. sum. cap. 29. nu. 74. & alij Canonistae
cum Panormit. ad cap. 1. & 2. de eo, qui cognovit
consanguineam vxoris suae. Sotus in 4. dist. 37.
q. vnic. a. 1. & multi alij, quos citat Sanch. lib. 7.
matrim. d. 17. num. 15.

164
Impedim. non
inducit.

Minimè inducit impedimentum. Quia hoc
impedimentum est gravissima poena, quae non
incurritur, nisi sit in iure manifestè expressa.
At in iure manifestè expressa non est. Nam

cap. si quis viduam, loquitur de solo coniugio
incestuoso inter sponso cognoscentes vtrius-
que consanguineas: ac proinde nihil ad qua-
sitionem; & cap. si duo contrahere permittit
enim sic: Qui iuvenes sunt, alias matrimonia con-
trahere non prohibeantur. Vbi non disponitur,
ut si non sint iuvenes, prohibeantur, ut anno-
tant Caiet. & Lessi. citandi, sed assignatur cau-
sa, ob quam illi in futurum non sint prohiben-
di contrahere. Ita D. Thom. in 4. dist. 34. q. vnic.
num. 5. Sanch. lib. 7. de matr. d. 17. nu. 15. & 16.
Caiet. 2. 2. q. 154. ad 1. Henric. lib. 12. cap. 12.
num. 4. Tolet. li. 7. c. 12. n. 4. Syluest. v. Matrimo-
nium 7. num. 6. Lessi. lib. 4. de iust. cap. 3. dub. 11.
num. 31. Turrecrem. ad cap. Quodam 36. q. 7.
Covarru. epitom. ad Decretal. part. 2. cap. 16.
num. 4.

Fateor, incestus commissus cum propriis
consanguineis gravius esse peccatum, quam in-
cestus qui cum consanguineis propriae vxoris
perpetratur, seu cum affinis. Atamen hoc
delicto non ita offenditur matrimonium; quia
non violatur affinitas: at incestu patto cum
consanguineis propriae vxoris affinitas viola-
tur: ac proinde magis hoc, quam illo matrimo-
nium offenditur. Scio Curia Romanae stylo
clausulam illam apponi. Quae quidem, quia
res est gravis, forte lethale piaculum importa-
bit: si tamen contra illam contrahant, & pete-
re, ac reddere poterunt, nisi aliunde aliud adde-
re impedimentum. Et forsasse nec etiam ad le-
thale obligabit; quia est clausula generalis de
more appositae, per quam Pontifices volunt in-
dicare temperantiam, quam in hominibus tan-
quam patres spirituales expectant: nec tamen
volunt praecceptum imponere, aut impedi-
mentum impediens praescribere, ut optime Lessi.
lib. 4. cap. 3. dub. 11. n. 82. & Sanctius l. 7. de matr.
d. 15. d. 15. n. 17. annotarunt.

PROBL. XXII.

In excommunicatione, quam ipso facto in-
currunt incestuosae nuptiae contrahen-
tes, comprehenduntur, & non comprehen-
duntur, qui contrahere credentes se esse
cognatos, vel affines intra gradus probi-
bitos, cum re vera non sint.

Scio iure Canonico praeter poenam impedi-
mentorum, de qua egimus vol. 4. contrahen-
tes scienter incestuosas nuptias in gradibus
prohibitis ipso facto excommunicari. Clement.
1. de consang. & aff. teste Iulio Claro lib. 5. sen-
tent. §. incestus, num. 5. & Navarr. sum. c. 22. n. 43.
Ab hac autem excommunicatione cum sit per
modum statuti, absolvi possunt Mendicantes,
imò Parochos Ordinarios, quia non reservatur,
& quando excommunicationes reservatae non
sunt, Parochi ab illis absolvi valent. In ea
item non comprehenduntur illos, qui in gradibus
prohibitis sponsalia de futuro contrahunt; quia
sponsalia non sunt nuptiae propriè loquendo,
& poenae restringenda sunt, non amplianda.
Nec comprehenduntur contrahentes nuptias ante
legitimam aetatem; quia in effectu non contra-
hant nuptias, sed tantum sponsalia de futuro.
cap. 1. §. 1. de sponsal. lib. 6. Nec comprehendunt
illos,

166
Nondum
tam.

Secl. II. De Præcep. 6. & 9. Problemata. 321

illos, qui contraxere illas per ignorantiam, haud scientes scilicet, se esse consanguineos. Communia hæc. Quæsierim autem, num comprehendantur, qui contraxere credentes, se esse consanguineos, aut affines intra gradus prohibitos, cum re vera non sint?

167 *Comprehenduntur.* Comprehenduntur plane. Quia formaliter, voluntarie incestuose contraxerunt. Sic Nauar. *sum. c. 27. num. 141.* Sylvest. *v. Matrimonium 7. q. 13. dicto 5.*

168 *Non comprehenduntur.* Non comprehenduntur. Quia re vera nolum a parte rei incestum committere. Ita Fagund. *Deca. lib. 6. cap. 6. num. 37.* & alij communiter.

169 *Hic hæc.* His hæc. Quia cum hac excommunicationis poena non imponatur in iure nisi iis, qui in rei veritate incestum committunt; minime excommunicatione innodabitur, qui nullum re vera patrauit incestum.

CAPVT XVI.

Circà Adulterium.

PROBL. XXIII.

Coniux adulter potest, & non potest de iustitia debitum ab innocente coniuge exigere.

170 *De iustitia petere non potest.* Minime potest de iustitia petere, potest tamen licite ex amicitia, siue publicum sit adulterium, siue occultum; & siue coniux innocens illud sciat, siue ignoret. Quia licet coniux adulterans ipso iure amittat ius exigendi, non tamen perdit ius rogandi, ut sibi concedat alter si voluerit. Vnde sequitur, posse coniugem innocentem negare debitum adulteranti absque ulla iudicis authoritate: nam adulterans ipso facto perdit ius de iustitia exigendi; fidem namque frangenti fides potest frangi, l. *Cum proponas, C. de pactis, cap. Peruenit, de iure iur.* Sic Nauar. *sum. c. 22. n. 2.* Caiet. *tr. 17. responsion. respons. 4. tom. 1.* & alij.

171 *Potest de iustitia petere.* Potest coniux adulter de iustitia debitum exigere ab innocente coniuge. Quia neque ab hoc priuatus est eo iure, nec à Iudice. Ita Sotus in 4. dist. 3. q. 6. *unic. num. 3.* Sanch. *de matr. lib. 1. d. 2. n. 8.* & l. 1. d. 68. *an. 4.* Matien. *lib. 5. recapit. tit. 1. rubricæ, gloss. l. n. 101.* Palati. in 4. dist. 35. d. 1. Henric. *lib. 1. c. 15. n. 16.* Petr. de Soto de matr. *lect. 16. § penult.* & alij plurimi, quos Sanch. citat.

172 *Quia dicenda sit expono.* Existimo, coniugem adulterium patrantem, ante Sententiam iudicis posse de iustitia exigere debitum. At si pinetur vel à Iudice, vel à coniuge, poterit quidem deinceps amice petere, & rogare, non verò de iure obligare coniugem. Censebitur autem illum à coniuge priuari innocente, si cum peti, ei neget, sciens, eum adulterium commisisse. Ratio mea resolutionis est, quia matrimonium est quædam societas & contractus, cui tacite apponitur poena debitum non exigendi. In aliis autem contractibus reus non est ipso iure priuatus; sed priuandus

ut filius, qui occultum crimen in patrem commisit exheredatione dignum. Certe hæc est veluti poena, conventionalis iure diuino, ac naturali imposita inter omnes contrahentes, ut frangenti fidem fides non seruetur: Poena autem conventionalis non debetur in conscientia, ante sententiam iudicis, vel saltem antequam pars ipsa illam petat.

PROBL. XXIV.

Qui filium suscepit ex adulterio, illumque reliquit inter filios legitimos mariti adulteri, præter alimenta, tenetur etiam & non tenetur occurrere damno hereditatis, quæ legitimis hereditibus admittitur: & damno dotis, quam pater putatius pro elle spuria tradidit, credens eam esse propriam filiam.

173 *Non tenetur.* Etiam si adulter agnoscat suam esse prolem, non tenetur ad reparandum damnum filii legitimis, si ipse non fuit suppositionis author. Quia huius damni sola adultera est causa: ipsa enim filium supponit tanquam legitimum, adultero solum tacendo permittente. Certe si adultera procuraret abortum, non diceretur adulter homicidij causa, eo quod ipse suppeditasset prolem, nisi sualisset, vel adulterium prastasset. Ergo pari ratione non censebitur suppositionis causa, ac proinde nec damni ex suppositione secuti. Sic Sotus *lib. 4. de iustit. quest. 7. art. 2. citat Pennam, Barthol. à S. Fausto in specul. d. 2. 3. quest. 8. num. 8.* Et Pirrius in 4. part. 2. dist. 15. *quest. 2. art. 5.* Diana *part. 2. tract. 17. resol. 55.* alique recentiores teste Lessio *lib. 2. cap. 10. dub. 6. num. 43.* aliter satis esse probabile.

174 *Tenetur officium.* Adulter, ex quo spiritus susceptus est factus, tenetur sicut adultera ad damna illa reparanda, licet author suppositionis non fuerit. Quia adulter non minus quam adultera est huiusmodi damni causa. Ita Azor. *part. 3. lib. 5. cap. 6. & 7.* Manu. *sum. tom. 1. cap. 188. num. 1.* Nauar. *sum. cap. 16. num. 40.* Reginald. *tom. 1. lib. 10. num. 188.* Lessi. *cit. num. 46.* Turrian. 2. 2. tom. 2. dist. 30. *dub. 2.* Vasquez *opus. de testament. cap. 5. §. 1.* Rebel. *de iust. part. 1. lib. 3. quest. 10. numer. 11.* & alij communiter.

175 *In primam sententiam valde inclinat.* Porro hanc sententiam probabiliorē, & in praxi reor esse tutiorem. At tamen valde in primam inclino. Nec enim adulter proxima est illius damni causa, sed remota, cum ipse non intenderit generare, sed solum suam explere libidinem: adultera verò est causa proxima, quæ patrum spiritum tanquam legitimum marito supponit.

PROBLEM.

PROL. XXV.

*Adultera coniux tenetur, & non tenetur
marito pecunias ex adulterio acqui-
sitas restituere.*

¹⁷⁶ *Tenetur qui-
dam.* Tenetur equidem. Quia maritus est domi-
nus corporis uxoris suae quoad actus con-
iugales, & saltem propter adulterij iniuria ge-
renda est coniugi restitutio. Sic Molina *tom. 1.
de iust. tr. 2. d. 94.* Reginald. *l. 1. o. n. 193.* Nauar-
ra *de re iust. l. 3. c. 1. n. 136.* Bannes *2. 2. q. 6. a. 5.
dub. 5. & alij.*

¹⁷⁷ *Non tenetur.* Non tenetur. Quia non pro omni iniuria
restitutio pecuniaria debetur, sed pro iniuria
cum damno pecunia aestimabili. Ita Bonac. *de
contract. d. 1. q. 1. pun. 3. n. 12.* Graf. *tom. 1. con-
sult. lib. 5. de furtis, consult. 1. Megala p. 2. lib. 2. cap.
32. num. 24.* Diana *part. 2. tract. 17. resol. 7.* Valq.
opuscul. de re iust. cap. 7. dub. 2. Sylvest. *v. Restitutio,
§. 1. Lessi. lib. 1. cap. 14. dub. 8. n. 60.* Azor. *p. 3.
lib. 4. c. 24. q. 2.*

¹⁷⁸ *Hanc senten-
tiam reor esse
probabiliorem.* Valde probabilem primam sententiam esse
puto, sciens iuxta Canonistarum mentem, ac-
ceptum pro opere, quod leges puniunt, esse re-
stituendum, cum autem adulterium à lege puni-
atur, quod ex illo accipitur restituendum
erit, si non marito, saltem vel pauperibus, ut
multi apud Couarruv. *ad reg. peccatum part. 2.
§. 2. vel ei, qui dedit, ut vult Sotus, quem Co-
uarr. citat, & sequitur.* Attamen probabiliorem
secundam; Quia *idem* si ob stuprum, ff. *de con-
dict. ob turpem causam, & l. Generaliter, de ver-
bor. oblig.* quas aduersarij citant, licet pacta tur-
pia rescindant, & tollant obligationem civi-
lem, ob quam in iudicio possit peti promissum:
non tamen reddunt irritam acquisitionem pec-
uniarum ex tali causa: nec faciunt inhabilem
accipientem, ad comparandum earum domi-
nium. Igitur possunt feminae coniuges sibi lu-
crum ex adulterio acceptum retinere: nec ob-
noxiae sunt restituendi, aut marito, aut aliis re-
stitutioni: nisi tale pretium ab iis acceperint,
qui potestatem alienandi non habent, ut Reli-
giosi, filij familias, &c.

CAPVT XVII.

Circà Sacrilegium.

PROBL. XXVI.

*Sacerdos simul ac Religiosus professus de-
linquens contra sextum Praeceptum,
committit, & non committit duplex Sa-
crilegium alterum contra Ordinem sa-
crum, alterum contra votum solemne
castitatis.*

¹⁷⁹ *Duplex sacri-
legium est.* Duplex Sacrilegium committit. Quia sunt
duae circumstantiae speciei diuersae, altera

ratione Ordinis sacri, siue sit sacerdotalis, siue
Diaconatus, siue Subdiaconatus: altera ratione
voti solemnitis: prior quidem ex praeepto Ec-
clesiae sacris Ordinibus annexo, quae ob hono-
rem & sanctitatem Ordinis sacri prohibet ve-
nercos actus iis, qui sacris Ordinibus initian-
tur; posterior ex obligatione voti solemnitis, quae
est specie diuersa à priori: sicut obligatio au-
diendi sacrum ex voto, & ex praeepto Ecce-
siae specie inter se distinguuntur, & duplex pia-
culum est illarum violatio. Sic Petr. à Ledesma.
de poenit. cap. 10. num. 1. & 2. Sotus *lib. 8. de iust.
q. 1. a. 5.* Paludanus *in 4. dist. 36. q. 4. a. 1. num. 14.*
Paleot. *de spiritis, cap. 16.* Et hanc sententiam
debent necessariò tenere, qui asserunt, obligati-
onem castitatis in sacris Ordinibus oriri ex
praeepto, non ex voto. Hi sunt Valent. *part. 4.
tract. de sacram. Ordin. d. 9. q. 5. pun. 5.* Turec-
c. *l. lacus, a. 1. num. 16.* & alij apud Sanch. *lib. 7.
de matr. d. 17. num. 9.*

Non duplex, sed vnicum perpetrat Sacrile-
gium. Quia huiusmodi obligationes eiusdem
speciei sunt: obligatio enim castitatis in sacris
Ordinibus ex voto implicito castitatis oritur,
& non ex praeepto: votum autem solemne
castitatis in sacris Ordinibus, & professionis
votum sunt eiusdem speciei; nam Ecclesia im-
ponit praeeptum castitatis iis, qui sacris ini-
tiantur, mediate, id est, mediante voto castita-
tis implicito, & sic intendit eos ex voto obli-
gare; quod si forte expresse noluerint castita-
tem implicite vouere, & se ad illam ex voto
obligare: ne euadant tunc quidem mediante
voto, imponit illis praeeptum seruandi illam.
Ita Sanch. *citat. num. 28.* Lessi. *lib. 4. cap. 3. dub.
12. num. 87.* Corduba *sum. q. 3.* Caiet. *2. 2. q. 186.
a. 9. dub. 1.* Ludou. *Lop. part. 1. in 1. r. c. 29.* Ouand.
in 4. dist. 25. q. vnic. post 9. concl. corol. 2. Manuel.
tom. 3. cap. 53. num. 5. Medi. *sum. lib. 1. cap. 14.
§. 18.*

Probabilis valde est prima sententia, haereo
tamen secunda probabiliori mihi. Ex qua col-
ligo, si Religiosus sacris Ordinibus initiatus
sit professus, satisfacere confessioni dicendo, se
esse professum, & tacendo, se esse Sacerdotem.
Sacerdotem non professum satisfacere dicen-
do, se sacros habere ordines, vel castitatis vo-
tum, tacendo se esse Sacerdotem. Episcopum
satisfacere, dicendo, se esse sacris initiatum, vel
votum habere castitatis. Professum satisfacere,
dicendo, se votum castitatis violasse, haud ex-
plicando, se esse Religiosum. Haec omnes
sequelas deducit, ac approbat Filliuc. *tract. 30.
num. 125.* & Sanch. *a. num. 27. usque ad 38.*

PROBL. XXVII.

*Professus violans castitatem satisfacit, &
non satisfacit confessioni dicendo, se ha-
bere castitatis votum, haud declarando
esse solemne.*

¹⁸² *Non satis-
facit.* Non satisfacit. Quia circumstantia Reli-
giosus status, & voti solemnitis est notabili-
ter aggravans: unde saltem huius circumstan-
tiae ratione tenetur Religiosus professus sta-
tum exponere. Quemadmodum qui mille au-
teos furatur, non satisfacit in confessione dicen-
do:

Seç. II. De Precept. 6. & 9. Problemata. 323

do: Furatus sum gravem quantitatem lechali peccato obnoxiam. Sic Fagund. Decal. l. 6. c. 7. n. 13. Azorium citans. Cardin. Palaeor. de spur. c. 16. n. 15. Medina l. 6. sum. c. 12. §. 8. Rodrig. ro. 1. sum. c. 5. n. 5. & alij.

Satisfacit omnino. Quia votum solemnne castitatis non distinguitur essentialiter à voto simplici, sed accidentaliter solummodo. Nam essentia voti solemnne in Religione in eo consistit, quod per illud vouens sui corporis vsum Deo tradat, & per eam traditionem ipse ex Ecclesie statuto ad contrahendum matrimonium reddatur: Essentia verò voti simplicis in eo etiã sita est, ut vouens quantum est ex parte sua sui corporis Deo tradat vsum: noluit tamen Ecclesia, ut ipse vouens si secularis sit, per eam traditionem redderetur ad contrahendum coniugium inhabilis. Unde votum solemnne castitatis Religiosi professi, vel viri sacris initiati non Regularis, differt extrinsecè, & accidentaliter à voto simplici castitatis per solam Ecclesie constitutionem decernentis, ut votum professi, vel sacris initiati reddat ad contrahendum matrimonium inhabiles, non simplex votu secularis. Ita Sanch. l. 7. de ma. d. 27. Henriq. l. 2. c. 5. n. 6. lit. G. Corduba sum q. 3.

Cum his opinor, qui Volum. 1. asserui circumstantias aggravantes hand esse necessario fatendas. Enim vero licet cum iis sentirem, qui circumstantias notabiliter aggravantes necessario aperiendas esse affirmant: huic insisterem assertioni. Crediderim enim circumstantiam Religiosi status non esse notabiliter aggravantem, semper enim relinquit peccatum intra eandem speciem: solummodo enim contra Deum hæc culpa committitur, qui tantum offenditur in voti simplicis violatione, quantum in violatione voti solemnne. Nec est eadem ratio in furto millo aut eorum, ac in partio: nam in furto magno gravius proximus offenditur, quam in partio & gravius proinde erimen contra Deum patrat.

PROBL. XXVIII.

Qui voto solemnne ac simplici illigatur: Tenetur quidem, & non tenetur, utrumque in confessione castitatis votum violatum explicare.

185 Tenetur plane. Tenetur equidem. Quia votum solemnne & simplex specie differunt. Sic Sotus l. 7. de inst. q. 2. a. 5. Medina sum. c. 14. §. 18. Et quia licet specie non differant, votum solemnne addit circumstantiam notabiliter aggravantem: ideoque exprimendam. Sic Petr. Ledef. de pen. c. 19. Azor. ad 6. præc. c. 19. q. 10.

186 Non tenetur. Quia nec mutat speciem, nec aggravat. Ita Sanch. l. 7. de matr. d. 27. num. 31. Fagund. Decal. l. 6. c. 7. n. 14. Henriq. l. 5. c. 5. n. 6. lit. G. Ludou. Lop. p. 1. in str. c. 19. §. Præterea. Fil. linc. r. 30. num. 127.

187 Probabilior sententia hæc. Quia votum solemnne ac simplex differunt tantum accidentaliter, & circumstantia solemnne (licet demus aliquantulum culpam augere) non multum auget: sicut nec etiam multum augeret si violator castitatis esset Doctor, aut Sanctior, aut maximis à Deo beneficiis affectus.

CAPUT XVIII.

Circa peccatum Luxurie quod est contra naturam.

PROBL. XXIX.

Est, & non est propriè Sodomia, cum vir cum femina, etiam propria vxore, rem habet in vase præpostero.

Si quidem peccatum luxurie contra naturam illud, quo pervertitur ordo quem natura cetera animalia docuit, & quo prolis conceptio fieri nequit. Cuius diximus sect. 1. quinque esse species. Primum (eas recolo) peccatum contra naturam est, si queratur voluptas carnalis per corruptionem absque feminae coniunctione: & hoc pollutio, seu mollities vocatur. Secundum, si queratur in coniunctione animantis alterius naturæ, verbi gratiã cum bestia: & vocatur bestialitas. Aut cum Dæmone: & congressus cum Dæmone dicitur. Tertium est, si queratur cum persona indebiti sexus in vase indebito: & est propriè Sodomia. Quartum si queratur per coniunctionem cum femina, haud ordine naturali servato: & est innaturalitas. Quintum, si queratur sine instrumentis & organis à natura ad hunc inditum finem: & erit congressus feminae, cum femina, qui ad Sodomiam imperfectam, vel pollutionem perfectam reducitur. Omnes hi modi contra naturam inter se comparati sunt speciei diversæ. Quia illorum singuli malitiam, ac turpitudinem peculiarem repugnātem castitati continent. Lessi. l. 4. c. 3. dub. 1. 3. num. 90. & omnes. Quasi enim autem, num. censenda propriè Sodomia, cum vir cum muliere, etiam propria vxore, rem habet in vase præpostero?

Est quidem. Quia Sodomia est diuortij causa sine sit actiua sine passiva: ut gratissimi assentant Doctores, qui quidem minimè distinguunt, an perfecta, an imperfecta sit, vocitantes absolute Sodomiam huiusmodi congressum. Qui quidem capitali ignis poena vindicatur. Sic Iuli Clar. l. 1. §. sentent. §. Sodomia. numer. 2. Decius ad lib. si qua mulier. num. 9. c. de secunda nupt. Sanchez lib. 1. o. de matrim. d. 4. num. 7. & num. 5. asserit, cum propria vxore præpostero coitum esse Sodomiam, nec dicit esse imperfectam, vel perfectam. Contestatur D. Tho. 2. 2. quæst. 154. art. 15. uti docet, dari veram Sodomiam inter duas feminas, si se tentent modo virili ordine præpostero: & idem diceret à fortiori de Sodomia, quæ inter virum ac feminam, etiam propriam patrat.

Non est propriè Sodomia. Quia solum vera, ac propria Sodomia datur inter duos viros, quando vnus alterum vase præpostero polluit: quamvis omnes huiusmodi actus Sodomitici equalibus poenis puniantur, & licet quoad poenam diuortij sint æquales. Ita Fagund. Decal. l. 6. cap.

188 Nonnulli præmittit:

189 Est perfectè Sodomia.

190 Non est.

324 Theologiae Moralis. Lib. XXXII.

lib. 6. c. 9. num. 8. Sotus in 4. dist. 36. qu. vii. art. 1. Ludou. Losp. p. 2. Instr. de matrim. c. 14. Graf. p. 1. decis. lib. 2. c. 8. n. 15. D. Anton. p. 3. tit. 2. c. 21. §. 5. & alij communiter.

191
Hoc verum
existimo.

Hoc verum existimo. Nec enim firmum est fundamentum, Auctores illos asseruisse sodomiam inter virum, & uxorem esse separationis causam, ut credantur, de perfecta sodomia fuisse locutos. Certè D. Thomas veram sodomiam vocitavit congressum foeminae cum foemina, nec tamen distinxit, num esset perfecta.

PROBL. XXX.

Patiens in sodomia crimine tenetur, & non tenetur in confessione exponere fuisse patientem.

192
Tenetur sane.

Tenetur professio. Quia agens in peccato Sodomiae feminat, patiens verò non: Ergo tenetur manifestare, utrum fuerit agens, vel patiens. Et quia si non explicetur, Confessarius intelligere poterit de sodomia actiua. Sic eminentiss. Card. de Lugo, de quo asserit Diana p. 7. tr. 10. resol. 8. sic contra eum olim argumentatum fuisse Machad. tom. 1. lib. 2. p. 3. tr. 19. docum. 8. num. 4. hanc sententiam ait esse probabilem.

193
Non tenetur

Non tenetur. Quia licet peccatum agentis grauius sit, haud eius malitia adeò increuit, ut speciem mutet. Ita Machad. citat. Diana ubi supra Mazuchel. de casib. referu. d. 2. c. 22. diffie. 1. num. 21. Adde Filiucium probabilem sententiam esse asseruisse, omnia peccata contra naturam vnius speciei infirmæ esse, non subalterna. Quam sententiam admittit Caramu. ad Reg. D. Bonadieti d. 66. num. 983. Scio contrariam esse probabiliorem.

194
Hae sententia probabilior est mihi

Existimari, hanc sententiam satis esse probabilem. Quia circumstantia illa non seminationis ex parte agentis minuens est: Sed circumstantiae minuentes, intra eandem speciem non sunt necessariò fatendae. Attamen probabiliorero assero primam sententiam. Quia valde est probabilius peccata contra naturam, quæ proximo Problemate numero 187. recensuimus ad diuersas species pertinere.

PROBL. XXXI.

Fœmina cum altera femina ita congre- diens, ut masculi gerat vices, & effusio seminis intra vas natural. sequatur, incidit, & non incidit in reservatum Sodomiae casum.

195
Incidit in re- servationem.

Incidit. Quia huiusmodi coitus innaturalis est, & cum sexu indebito. Sic Lupus de casib. referu. part. 2. casu 10. num. 14. & alij.

196
Non incidit.

Non incidit. Quia licet actus hic ad Sodomiam reducat, cum inter personas eiusdem sexus geratur: tamen non est propriè sodomia; quamvis enim non seruetur sexus, seruetur vas. Ita Mazuchel. de casib. refer. d. 2. c. 22.

num. 6. Diana part. 7. tractat. 12. resol. 11. & alij, quos ipse pressio nomine memorat.

Idem affirmo, monens casum Sodomiae non in cunctis Diocesibus reservari, sed in aliquibus. Vbi igitur reservatus fuerit, poterit eiusmodi foemina sine ordinarij licentia, & sine priuilegio absolui.

PROBL. XXXII.

Sodomiam exercens vir cum femina est, & non est reservationi obnoxius.

Est quidem. Quia talis verè dicitur Sodomiam exercere. Sic Iuli. Clar. lib. 5. sentent. Eff. conuictus §. sodomia, num. 2. Deci. ad l. si qua mulier, numer. 9. Fagund. lib. 6. Decal. cap. 9, num. 7. & 8. & alij.

Non est. Quia huiusmodi congressus non est propriè Sodomia, ut ipse Fagundez in 8. fatetur. Cur ergo reservationis poena ad Sodomiam improprie est extendenda? Sic Diana part. 7. tract. 12. resol. 11. Mazuchel. de casib. refer. part. 2. casu 10. num. 1. Dicastil. de insti. & iure lib. 1. d. 3. dub. 10. num. 323. & alij, quos citat & sequitur Mazuchel. de casib. referu. d. 2. cap. 22. num. 17.

Huic hæreo sententiæ. Quia in Sodomia propria delinquitur non solum contra vas, sed etiam contra sexum. At masculus præpotenter foeminam cognoscens, licet non seruet vas, seruat tamen sexum: Ergo propriè Sodomiam non committit.

PROBL. XXXIII.

Patiens includitur, & non includitur in casu Sodomiae reservato.

Includitur. Quia tam agens, quam patiens propriè dicitur Sodomiam perpetrare peccatum. Licet enim verbum committere, (quo reservationis decretum vitur) propriè designet actionem, non passionem: tamè quia ambo sunt in genere delicti eodem, singuli reservationis poena afficiuntur. Equidem in correlatiuis, quod in vno disponitur, in alio dispositum esse censetur. Sic Bordon. in consil. regular. resol. 38. qu. 22. num. 44. & alij communiter. Ut asserit Diana p. 7. tr. 12. resol. 11.

Non includitur. Quia decretorum verba in sua propria significatione sunt accipienda præcipue in odiis. At verbum Committere propriè agentem, non patientem designat. Ita Alfonso de Leon. de Censur. recollect. 5. num. 7. Marchin. de Ord. tract. 1. part. 8. cap. 4. num. 20. & Bordon. citat. resol. 48. qu. 5. num. 2. putat hanc sententiam haud esse improbabilem.

Communi primæ adhæreo sententiæ, monens, procedere, modo agens seminet in vas. Nam cum actio ipsi potissimum tribuatur, si ea perfecta non sit, crimen reservationi non subiicitur: neque ex parte patientis, licet semen emittat, complementum enim peccati attendendum est ex parte agentis, ut qui est patiente nobilior.

PROBL.

Sect. II. De Præcep. 6. & 9. Problemata 325

PROBL. XXXIV.

Qui in vase propeſtero Sodomiam inchoat, ſed poſtmodum ſemen extra vas profundit, incidit, & non incidit in reſervationem.

204 **I**ncidit quidem. Quia iam crimen ſatis completum in genere Sodomie cenſetur; nec dolus debet delinquenti patrocinari; aut quis ex nequitia reportare commodum. Sic Fagund. *Decal. l. 6. c. 9. n. 8.* citans multos.

205 **N**on incidit. Quia licet ſic delinquens à peccato inſolitei cum aliqua circumſtantia Sodomie coniuncto non excuſetur, non tamen actio illa referenda eſt ad legem reſervationis: à qua quidem non excuſatur ſui doli ratione, ſed quia non deliquit cum omnibus illis circumſtantis, quibuscum hoc peccatum reſervatur: ſed minuit, & ſub alia crimine poſuit ſpecie Ità Lupus de caſib. reſerv. p. 2. c. 10. nu. 13. Bordon. in conſil. regular. reſol. 48. n. 17. Leo de cenſur. recoll. 6. n. 873. & alij.

206 **C**rediderim, præſatum actum Sodomiam non eſſe completam, ſed inceptam, unde in reſervatione non includitur. reſervatio enim delictum perfectum, ac conſummatum ſolummodo reſpicit. At contrariam ſententiam ſatis probabilem eſſe iudico. Scio Mazuchellum de caſib. reſerv. d. 12. n. 14. aſſeruiſſe, huiusmodi delinquentem licet in reſervationem non incidat, remittendum tamen ad ſuperiorem eſſe, ne ei ſua fraus patrocinetur. Hoc quidem minime admitram. Nam ſi in caſum reſervatum non incidit, vndenam ſuperiorem adire tenebitur?

PROBL. XXXV.

Impubes incidunt, & non incident in Sodomie reſervationem.

207 **I**ncidunt omnino. Quia Episcopi abſolute loquuntur. Ergo reſervatio abſolute eſt intelligenda. An non impubes cæteris legibus obligantur, ac cenſuris? cur non huic? Num peccare poſſunt? Ergo & ligari peccati illius reſervatione. Sic Mazuch. de caſib. reſerv. d. 2. c. 22. n. 12.

208 **M**inime incident. Quia licet illigentur reſervationibus iis peccatis, quæ carnalia non ſunt: v. gr. homicidium, blaſphemia, &c. iis autem quæ ſunt adnexæ peccatis venereis non illigentur, cum regulariter loquendo non complicant. Ità Lupus de caſib. reſerv. p. 1. diſt. 4. nu. 6. Bordon. conſil. regular. reſol. 38. n. 18. Diana p. 7. tr. 12. reſol. 11.

209 **I**dem opinor. Nam huiusmodi crimina non tribuuntur impuberibus ex c. 1. de delict. pueror. Quia nequeunt ſeminare. Quid ſi quandoque ſemen emittant? Non ideo incident. Nam reſervatio, inſtar aliarum legum, ad ea, quæ raro accidunt non aptatur, l. Nam ad ea, ff. de leg. Et hoc procedit, etiam quando impubes patitur, pubere agente. Pubes in hoc caſu reſervationi eſt obnoxius, non tamen impubes. Eſcob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

Ex eo enim quod puberi admisceatur, non amittit impubertatis exemptionem: non obſtante, quod agens & patiens pari pœna debeant puniri. Quia id procedit, quando lex intendit utrumque punire, quod in caſu præſenti non accidit.

PROBL. XXXVI.

Qui cum virgine copulam Sodomiticam geſſerit, tenetur, & non tenetur, virginis circumſtantiam in confeſſione aperire.

Tenetur planè. Quia virginis parentibus aliquam proculdubio inferit iniuriam. Sic nonnulli, quorum ſententiam Trullench probabiliter eſſe teſtatur *Decal. 10. 2. l. 6. c. 1. dub. 8. §. 2. n. 3.* citans Bonacinam.

211 **N**on tenetur. Quia huiusmodi copula non habet ſpecielem ſupri malitiam, cum integritas virginis minime violatur. Unde ſufficit, ut pœnitens dicat, ſe cum ſcœmina copulam Sodomiticam geſſiſſe. Ità Dicatili. de iust. l. 1. d. 3. dub. 19. numer. 23. Trull. citat. Caram. in reg. D. Bened. d. 66. concl. 12. numer. 1013. Diana p. 7. tr. 12. reſol. 14.

212 **H**oc probabilius eſſe reor. Nam licet aliqualem iniuriam patribus gerat, non tamen clauſtrum virginale violat, nec eam minus ad matrimonium habilem reddit. Scio, Caramuelem addidiſſe, non teneri pœnitentem exponere, ſe Sodomiam cum ſcœmina virgine, vel non virgine habuiſſe: ſed ſufficere, ſi dicat, ſe Sodomie peccatum geſſiſſe. Quia Sodomia cum ſcœmina vel cum viro ſolum diſſert in genere entis non in genere moris. Quemadmodum ac ſutari aurum, vel argentum, aut ieunium panis, aut piſcibus violare. Quod non diſplicet.

PROBL. XXXVII.

Qui Sodomiticè delinquit cum baptizato à ſe, vel cum eo quæ ſacro leuavit ex fonte, vel cum adoptato in ſuum: tenetur, & non tenetur, in confeſſione hanc exprimere circumſtantiam.

213 **N**on tenetur. Quia nulla exat ſpecialis lex, quæ huiusmodi coitus prohibeat, præter legem naturalem in genere prohibentem Sodomiticum crimen. Unde ſi quis coeat cum eo, quem diluit, aut è ſacro fonte leuavit, vel quem adoptauit in filium, vel rem habeat cum aliquo, & poſtea cum fratre eius, non tenetur huiusmodi circumſtantiam in confeſſione exprimere. Sic Azor. 10. 3. l. 3. c. 18. q. 4. Mazuch. de caſib. reſerv. d. 2. c. 22. n. 25.

214 **T**enetur quidem. Quia eo ipſo, quod lex humana poſitiua hanc cognationem ſpiritualem, vel legalem cõſtituat inde quaſi naturaliter reſultat, ut cõtra rectã rationẽ ſit, non ſeruare erga præſatas perſonas debitã reuerentiã, ac pietatẽ. Et quidẽ ſi quis accedat ad illã, quã baptizauit, naturali copula, peccat cõtra reuerentiã illi E e debitam

debita tanquam spiritualiter cognata, ut omnes fatentur: Cur ergo non peccet, si ad baptizatum à se Sodomitice accedat? Ita Dicastil. *de iust. lib. 1. c. 3. dub. 18. num. 300.*

215
Hic haec
sententia.

Porro P. Dicastillo sententia admodum est probabilis, cui ut securiori adhaereor. Nam quod B. Azorius dicit de lege positiva inducente talem cognationem, quae solum sese extendit ad matrimonij impedimenta: potius nostram sententiam probat. Tale enim impedimentum inductum supponit quasi prioritate naturae spiritualem cognationem, vel legalem. Quia non sunt tales cognationes, quod sint talia impedimenta: sed potius talia impedimenta sunt, quod sint tales cognationes. Itaque posita illa cognatione, iure naturae exigitur reuerentia, ac pietas, contra quam fiet luxurioso congressu, & non minus in Sodomitico, quam in naturali. Attamen Azorij mei sententiam satis probabilem esse existimo.

PROBL. XXXVIII.

Circumstantia incestus in copula Sodomitica est, & non est distinctio graduum explicanda in confessione: sed sufficit, & non sufficit dicere: Sodomitice cum affine, vel consanguineo deliqui.

216
Sufficit quidem.

Sufficit quidem. Quia licet in proximiori gradu, v. gr. in primo, & secundo, aggravatur incestus, sed non mutat speciem. Certè ea personarum coniunctio, quae in copula naturali constituit incestum, constituit etiam in inaturali: sed incestus in copula naturali etiam in primo, ac secundo gradu, specie non differunt. Ergo neque in copula Sodomitica. Sic Auerla *de poenit. q. 10. sect. 9.* Machad. *to. 1. l. 2. p. 3. tr. 1. docum. 8. num. 3.* hoc putat esse probabile. Diana *p. 7. tr. 1. resol. 16.* Trul. *Decal. tom. 2. l. 6. cap. 1. dub. 7. num. 5.*

217
Non sufficit.

Minimè sufficit. Quia ille innaturalis concubitus mutat speciem (sicut naturalis) in gradibus quidem prohibitis omnibus consanguinitatis vel affinitatis, ob specialem deformationem, & malitiam, quae adicit reuerentia propinquioribus debita. Ita Caietan. à Machado citatus, cuius sententiam ipse probabiliorē putat. Cardinal. de Lugo *de poenit. d. 6. sect. 6. §. 2.* Fagund. *Decal. l. 6. c. 6. n. 21.*

218
Sententia
Auzoris.

Ego sanè existimo sententiam satis esse probabilem, secundam autem communiorē, & probabiliorē. Quia autem primam sectari voluerit, (quam fufius Diana *part. 1. tr. de circumst. resol. 3.* exprimit, & Mazuchel. *tr. de casib. reser. d. 2. cap. 4. num. 28.* & *cap. 22. num. 23.* confirmat) obligationi confessionis satisfaciēt dicendo, se cum affine, aut consanguineo Sodomitice concubuisse. Hoc equidem de Sodomia in primo & secundo gradu consanguinitatis, vel affinitatis (qui explicari debent in confessione) asserui. Circa tertium autem vel quartum gradum hec accipe Si agimus de affinitate inter Sodomiticos orta ex copula licita, hoc est, quae causata fuit propter matrimonium contractum, & consummatum ex parte vnius Sodomitae, vel vtriusque cum consanguinea alterius intra certum vel quartum gra-

dum: crediderim, illam esse Sodomiam incestuosam, quia illi duo sunt verè affines, inducta affinitate iure positivo: qua inducta resultat pietas & reuerentia seruanda erga affinem. At si illa affinitas solum consideretur respectu copulae illicitae, non erit Sodomia incestuosa: quia post Tridentinum affinitas ex copula illicita ultra secundum gradum non progreditur: unde cessat specialis illa ratio pietatis ac reuerentiae debita illi tanquam affinis solum ergo culpa Sodomitica. Verum tamen si loquamur de gradibus consanguinitatis, putarim vsque ad quartum gradum esse Sodomiam incestuosam. Quia vsque ad quartum gradum agnoscitur in iure positivo consanguinitas, & vsque ad illum communi estimatione coniunctio sanguinis peruenire censetur. Quia consanguinitate sic estimata, iure naturae resultat, ratione illius deberi reuerentiam, ac pietatem, atque adeo à quouis congressu luxurioso abstinentiam. Non tamen distinguuntur incestus species propter tertij ac quarti diuersitatem: quae diuersitas neque in copulis naturalibus ad generationem deferuentibus cauat speciem incestus diuersitatem.

PROBL. XXXIX.

Clericus rem habens cum femina in vase praeposito incurrit, & non incurrit poenas Bullae Pij V. contra Clericos Sodomitas.

Suppono huiusmodi Bullam tantum pertinere ad forum externum, imò non esse Nuncijs vltu receptam circa conscientiae forum. *Grat. p. 1. decis. l. 1. c. 90. num. 4.* & *5. Belloch. de casib. reser. p. 2. q. 1. n. 221.* Auala *de censur. part. 7. dub. 7. concl. 7.* Henric. *sum. l. 14. c. 5. n. 1.* Quaranta *ex Sodomia. Filius. de casib. reser. p. 2. c. 7. §. 1. n. 8.* Attamen quia potest accidere, ut praefata Bulla sit alicubi vsu recepta, & quia Quatuor *sum. c. 7. n. 249.* opinatur, ubique in conscientia obligare: nonnullas elucido quaestiones. Rogarim itaque, an clericus habens Sodomitice cum femina huiusce Bullae poenas incurrit? Incurrit plane. Quia concubitus cum femina in vase praeposito est verè Sodomia, contra quam Bulla gladius exierit. Sic Sayr. *de censur. l. 7. c. 1. 2. n. 23.* Garcia *de Benef. to. 2. p. 3. c. 10. nu. 207.* Quaranta *ex Sodomia.* Riccius *in praxi p. 3. resol. 60. n. 4.* & alij. Unde Gambacurta *de casib. reser. casu 2. num. 5.* & Homoboni *ibi, p. 2. casu 5. sect. 5.* affirmant, concubitus cum femina contra naturam in casu reueruato Sodomiae esse includendum.

219
Incurrit poenas Bullae.

Non incurrit. Quia Sodomia est peccatum contra sexum, & debitum instrumentum: sed cum femina concubitus ille si non seruat debitum vas, seruat tamen sexum. Ergo non committit propterea Sodomiam in Extrauagante illa contentam. Ita Azor *part. 3. lib. 3. cap. 19. §. 3.* Floron. *de casib. reser. part. 2. casu 7. §. 1. num. 9.* Belloch. *de casib. reser. part. 2. quas. 1. numer. 219.* D. Tho. *2. 2. quas. 154. art. 11.* Tanner. *ibi. d. 3. q. 3. pun. 6. num. 149.* Valent. *tom. 3. d. 9. quas. 3. pun. 3.* Et Barbosa *Collect. tom. 2. lib. 5. tit. 31. c. 40. 10.* probabile esse fatetur.

221
Non incurrit.

Existimo

Se& II. De Precept. 6. & 9. Problemata. 3 27

222
Hanc senten-
tiam prima
prepono.

Existimo hanc sententiam non solum esse probabilem, sed præponendam primam. Nam cum odia sint restringenda, Bullæ verba de vera ac propria Sodomia intelligenda esse iudicari.

PROBL. XL.

Sodomiticè patiens Clericus incidit, & non incidit in Bulla huiusce pœnas.

223
Non incidit.

Non incidit. Quia patiens non potest propriè dici Sodomita, sed mollis, iuxta illud Pauli. 1. Cor. 6. Neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores Regnum Dei possidebunt. Sic Glossa exponit. Et quia ex diversitate vocabuli, & ex diversitate pœnæ, & ex sceleris gravitate magna adest inter agentem ac patientem differentia. Maius enim est agentis, quam patientis crimen, & in foro contentioso maior agentis, quam patientis multis in Regnis pœna imponitur. Sic D. Antonin. p. 3. tit. 17. c. 17. §. 4. Graf. in praxi casus. ferul. l. c. 11. nu. 7. 8. & 26. alleruit, Sodomiam reservationem solum ad agētem extendi, minimè ad patientem. Citari pro hac parte affolet D. Tho. 2. 2. q. 138. a. 1. ad 1. & Caiet. in sum. v. Mollities, docet, molles dupliciter dici, vel quia patientes sunt cum aliis, vel quia in se pollutionem voluntariam peragunt.

224
Incidit equi-
dem.

Incidit equidem. Quia tam patiens, quam agens dicitur Sodomiam perpetrare. Vnde iura pœnas contra Sodomitas infligentia tam patientem quam agentem complectuntur, l. cum vir. C. de adulter. §. 1. Authen. Vt non luxurietur contra naturam. Ità Ricci. in praxi. 10. 3. res. sol. §. 7. n. 7. Coriol. de cas. reser. p. 2. casu 9. §. 10. n. 30. Floron. de cas. reser. p. 2. c. 7. §. 1. n. 6. Bonac. 11. de matr. q. 4. pun. 11. n. 2. Finelli. de cas. reser. casu 9. n. 5. & alij.

225
Hoc verum
fuit.

Hanc sententiam crediderim esse veram. Nam in correlatiuis dispositum in vno in altero dispositum esse censetur. Vnde vix auderem primam partem probabilem esse affirmare, nisi eam tot Doctoribus fulciri aspicerem.

PROBL. XLI.

Clericus crimen Sodomiticum semel, bis, aut ter perpetrans, incurrit, & non incurrit præfata Bullæ pœnas.

226
Incurrit.

Incurrit profecto. Quia ut laici iuris pœnis sint obnoxij huius criminis frequentia maior non requiritur: cur ergo in Clericis idem non erit indicandum. Porro licet Pontifex in hac Bulla illo verbo *Exercens* utatur: tamen in Canonicis decretis Pontifices tam exactam verborum proprietatem observare non assolent: & Pius V. in Extravagante hac, confirmatiam sui Pontificatus anno primo editam, in qua non verbo *exercentes* Sodomiam, sed *perpetrantes* est usus. Sic Azeved. l. 8. recapit. l. 1. tit. 21. n. 22. & 23. Vela de pond. delict. c. 33. Cenall. 11. de cognit. per viam violent. p. 2. q. 87. nu. 4. Salzed. in addit. ad pract. crim. Bernard. Diaz c. 8. lit. C. Flavi. Cherub. in compend. Bullar. const. Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

71. Pij V. Schol. 1. Aldred. in discipl. relig. l. 2. c. 17. §. 1. n. 8. & probabilem hanc partem esse ait Ledel. sum. 2. tr. 27. c. 15. concl. 4.

Non incurrit. Quia in Bulla illa Pontifex pœnas infligit Clericis Sodomiam exercentibus: At in iure intelliguntur hi, qui aliquid frequenti usu efficiunt: alias non dicitur propriè exercere. Quemadmodum non dicitur artifex, aut mercator, qui semel, vel iterum artificij, vel mercaturæ exercet actionem: sed qui toties exercet, ut vulgi opinione pro artifice, aut mercatore habeatur. Ità Azor. p. 1. l. 3. c. 19. n. 2. Navar. sum. c. 27. n. 250. Avila de censur. p. 7. d. 4. concl. 7. Filliuc. tr. 17. nu. 127. Graf. decis. p. 1. l. 1. c. 9. numero duodecimo. Manuel. sum. p. 1. c. 208. n. 2. & alij.

227
Non incurrit.

Nimis rigidam esse primam partem reor, ideo teneo secundam. Vnde putamus non sufficere vnicum lapsum, nec si bis, aut ter quis tale crimen commiserit, ut Bullæ pœnis subiciatur. Nec valet, minimè in laicis huiusce criminis frequentiam desiderari, ut capitali pœnæ sint obnoxij. Laicus enim Princeps voluit subijci pœnæ huius criminis patratorem, Pontifex verò exercitorem suæ pœnæ Clericum subijci decrevit, minimè patratorem.

228
Partem se-
cundam eligit.

PROBL. XLII.

Clerici incurrun, & non incurrun Bulla Pij V. pœnas in conscientia, antè sententiam Iudicis.

Incurrun antè Iudicis sententiam. Quia Pontifex in Bullæ textu dicit, *Primumque*, quod verbum, cum sit præsentis temporis, sententiam latam continet. Navar. sum. c. 27. numer. 250. inclinatur in hanc mentem, dubius tamen hærescit.

229
Incurrun, ne.

Non incurrun. Quia lex pœnalis, quæ executioni dari non potest absque hominis actione, etiam si ipso iure, vel ipso facto feratur, antè Iudicis sententiam, non obligat; usu enim, & consuetudine, quæ optima est legum interpretes, receptum est, ut nullus sese prius re antea obtemperet, nisi declaratoria criminis sententia à Iudice feratur. Ità Sanchez de matr. l. 7. d. 46. nu. 28. citans Grassium, Veggam, & Manuelem. Henric. l. 14. c. 5. n. 1. lit. F. Avila de cens. p. 7. d. 4. dub. 7. concl. 7. Bonac. de matr. q. 4. pun. 11. n. 2. Azor. p. 1. l. 3. c. 19. q. 5. Suar. de cens. d. 31. sect. 4. nu. 22. Filliuc. tr. 17. n. 127. Vasq. 1. 2. to. 2. d. 68. nu. 14. Moli. to. 1. de iust. tr. 2. d. 95. num. 14. & mens pontificissimus Magister Salas de legib. d. 15. sect. 2. nu. 38.

230
Non incurrit
rati.

Hanc sententiam veram esse indico. Quia si talis lex obligaret antè Iudicis sententiam esset nimis acerba, cogeret enim homines ad se prodendum, exequendumque in se durissimam pœnam, ad quod nulla lex obligat: leges enim humanæ faciles, ac tolerabiles esse debent, humanæque imbecillitati accommodatæ.

231
Hoc verum
esse reor.

PROBL. XLIII.

Clericus Sodomitæ occultus, & non est suspensus ipso iure: & si celebret, incurrit, & non incurrit irregularitatem.

²³² Est quidam
ipso iure sus-
pensus.
Et quidem ipso iure suspensus, & si postea, etiam post peractam poenitentiam celebret, sit irregularis, in qua irregularitate solus Papa dispensat. Quia licet nec Canones, nec vlla iura sint, quæ huiusmodi poenam indicant: tamen propter criminis enormitatem id est asserendum. Sic Salzed. in addit. ad pract. crimin. Fernar. Diaz c. 2. 8. & multi alij citati à P. Henric. l. 3. c. 36. n. 1. lit. A. & à Petro Geneda in collect. ad ius canon. p. 2. collect. 130. n. 1. Couar. in Clement. si furiosus p. 2. 3. l. n. 6. Iul. Clar. ad §. Sodomitæ, n. 5. & alij.

²³³ Non est sus-
pensus ipso
iure.
Minimè est iure ipso suspensus, nec si celebret, incurrit irregularitatem. Quia nullum quantumvis enorme crimen irregularitatem inducit, si notorium non sit, præter homicidium. c. Ex tenore, de temp. ordinat. dicitur, ex nullo crimine occulto quantumcumque gravi, etiam degradatione digno, induci suspensionem, vel irregularitatem in suspensis, vel suscipiendis ordinibus. Et c. fin. eod. rit. deciditur, nullum propter gravissima crimina, homicidio excepto, debere post poenitentiam ab usu vel susceptione ordinum impediri, nisi in iudicio fuerint comprobata, vel alias notoria. Ità Henric. vbi s. & l. 14. c. 4. num. 1. lit. F. Auila de cens. p. 7. d. 4. dub. 7. concl. 7. Floron de cas. refer. p. 2. casu 7. §. 1. nu. 7. Sayr. de cens. l. 1. c. 1. 2. n. 2. Final. de cas. refer. casu 9. n. 6. & alij, quos citat, ac sequitur Barbo. in collect. to. 2. l. 5. tit. 3. l. 4. n. 5. Garc. de Benef. to. 2. p. 11. n. 15. Fagund. Decal. l. 6. c. 9. n. 17.

²³⁴ Verior mihi
hæc sententia.
Prima sententia merito ab omnibus ferè Doctoribus reiicitur. Quia neque suspensio, neque irregularitas aliqua incurritur, nisi in iure sit expressa, ut optime probat Suar. to. 5. de cens. d. 4. sect. 5. n. 4. & patet ex c. 13. qui, de irregularit. Declaravit epim Gregorius IX. in c. fin. de tempor. ordinand. nulla crimina occultata, etiam enormia, præter homicidium, efficiere aliquem irregularem. Lege Bartolum in addit. glos. præfati c. fin. dist. 25.

PROBL. XLIV.

Clericus vitium Bestialitatis perpetrans, incurrit, & non incurrit Bulla Pij V. penas.

²³⁵ Incurrit.
Incurrit quidem. Quia lex poenalis de casu ad casum extenditur, quando eadem ratio militat, ut annotat Glos. ad c. 1. de temp. ordin. v. Italia. Sic Ricci praxis to. 3. resol. §. 9. Ledes. sum. to. 2. tr. 27. c. 11. concl. 4. Homob. exam. p. 2. tr. 11. c. 12. n. 26. Vega sum. to. 1. c. 102. casu 2. Manu. sum. to. 1. c. 208. numer. 2. Quaranta v. Sodomitæ. Belloch. de cas. refer. p. 2. q. 2. numero tri-
gesimo nono.

²³⁶ Non incurrit.
Non incurrit. Quia bestialitas non est proprie Sodomitæ, contra quam hæc Bulla edita

fuit: & lex poenalis non est extendenda ad casum non expressum, etiam si in illo eadem ratio inueniatur, maxime in conscientia foro. Ità Sanch. to. 3. de matr. l. 10. d. 4. numero tertio. Henric. l. 7. c. 30. numer. 4. lit. C. Garcia to. 2. p. 11. c. 10. §. 2. numer. 205. Castro de legib. l. 6. c. 3. numero quinto, & c. 4. numero primo. Diana p. 2. tr. 17. resol. 66. Barbo. in collect. to. 1. l. 5. tit. 1. c. 4. nu. 11.

²³⁷ Hoc amplexus
varius.
Veriorem admodum hanc puto esse sententiam. Nam legem poenalem minimè extendendam ad casum non expressum, nulle patet exemplis. In Clem. vii. de consang. & affin. excommunicantur Moniales professæ coicumque nubentes, & accipientes illas in uxores: & etiam professi matrimonium ineunt; & tamen si aliqua femina secularis coniugium cum professio iniret, præfata excommunicationem non incurreret, uti vir ducens monialem: & tamen eadem ratio militat. At quia textus loquitur de masculis nubentibus cum monialibus, & non de feminis nubentibus cum professis, mulieres faculares nubentes cum professis non incurrerent censuram: lex enim poenalis restringenda, & non amplianda etiam ex rationis identitate. Concil. Tridentinum excommunicatione vulnerat omnes, qui cogunt mulieres ad monasterium incedendum; & Sanch. sum. to. 1. l. 4. c. 4. numer. tertio, cum Suario. Bannes, asserunt, sub mulierum nomine non esse includendos viros: & tamen est Concil. de folis cogentibus feminas loquatur, eius ratio finalis, quæ est ingressus libertati consulere æque in viris eandem procedit, &c.

PROBL. XLV.

Si pollutio accidat alicui in plena vigilia, in qua effusionem potest reprimere, teneatur, & non teneatur, id præstare.

²³⁸ Statu-
quæ
A Liquando pollutio partim est in somno, partim in vigilia: v. g. si commotio carnis, & decisio seminis calefcentibus spiritibus in somno contingat: effusio verò in vigilia accidat: id autè vel in vigilia plena, in qua homo plenam habet cohibendi libertatem: aut semiplena, in qua imperfecte enigmat, & non habet plenam libertatem cohibendi. Certè si commotio carnis, & decisio seminis contingat in somno, effusio verò illius in vigilia semiplena accidat, in qua quis perfecta non fruatur libertate ad se cohibendum, nullum puto esse peccatum, nec veniale quidem (quamvis Tolet. doceat esse veniale sed nullum video fundamentum). Quæstio igitur est, num si pollutio huiusmodi accidat in plena vigilia, in qua effusionem potest quis reprimere, id præstare teneatur?

²³⁹ Teneatur sub
moralibus.
Teneatur planè sub morali. Quia si non reprimatur, datur consentiendi periculum, & qui periculum amat, in illo deperibit. Sic Tolet. l. 5. c. 1. 3. initio. & alij.

²⁴⁰ Nec sub ve-
niali teneatur.
Non teneatur nec sub veniali effusionem reprimere, sed sufficit, non complacere. Quia indicanda est pollutio magis secundum eius principium, quam secundum finem, principium autè illius in somno accidit, sine hominis libertate: postmodum verò cum semen ià de lûbis decidit in somno, est in via naturali ad foras erumpendum unde

Secl. II. De Præcep. 6. & 9. Problemata 329

vnde difficultum est illud in vigilia cohibere, cum illa effusio sit velut naturalis. Quæmadmodum si quis vulnus alicui somno pressus, & titilla libertatem infligeret, ex quo magna sanguinis copia in vigilia postea profunderetur, nullum daretur peccatum in ipsa effusione, cum naturalis sit, & naturaliter est vulnere profluat; daretur tamen in percussione si extra somnum in libertate fieret. Itã Nauar. sum. c. 16. n. 7. Sa v. Luxuria, n. 1. Filliac. tr. 30. n. 147. Graf. l. 2. Decise. 81. num. 14. Azor. tom. 3. c. 24. Corduba lib. 2. ques. 13. Sotus in 4. dist. 12. q. 1. a. 2. Sanch. l. 9. de matr. d. 17. nu. 19. Fagund. Decal. l. 6. cap. 9. num. 28. & alij.

Certè de illo periculo, quod Toletus memorat, non loquimur, quia extrinsecum est, secluso ergo illo periculo, secundum teneo sententiam Quia non sufficit, posse plenè euigilantem reprimere illam naturalem feminis profusionem, vt id gerere debeat, nisi aliunde id faciendi addit obligatio: At nulla talis obligatio datur, sicut nec in Confessore datur, neque in doctore, qui dum docet, aut confessiones turpes audit citra consensum, pollutionem patitur. Et si inuito alicui feminis fluxum patienti ea effusio contingeret, nullum esset peccatum, nec illam reprimere teneretur, vti Nauarrus vbi supra docet. Attamen te puritatis amator ostendes, si interno deuotionis actu, vel externa pœnali actione curaueris huiusmodi voluntatem consopire.

PROBL. XLVI.

Mortale est, & mortale non est deliberatè desiderare in vigilia, vt tibi, vel alteri pollutio eueniat in somno ob aliquem finem bonum. v. gr. ob corporis sanitatem, seu ob libidinis mitigationem.

242 *Mortale est.* **M**ortale est. Quia pollutio intrinsecè mala, sicut fornicatio, adulterium, &c. quæ propter nullum finem possunt in somno desiderari. Certè pollutio procurari nõ potest, ergo nec desiderari. Sic Sotus in 4. dist. 12. q. 1. a. 7.

243 *Mortale non est.* **M**ortale non est. Quia desiderare simpliciter actu causam aliquam, & effectum indifferentem, non est peccatum: nec enim desideratur effectus peccaminosus, nec peccatum, sed quid indifferens; pollutio autem facta via & modo naturali per causas à natura constitutas sine omni libera cooperatione, est indifferens ad bonum, & malum: & finis ob quem desideratur, est bonus, & per se optabilis, ac appetibilis: Ergo in tali pollutionis desiderio ob talem finem nullum erit peccatum. Itã Nauar. sum. c. 16. n. 7. Angel. v. Pollutio, n. 3. Sa v. Luxuria, n. 12. Syluest. v. Pollutio, n. 2. Tolet. l. 5. c. 10. n. 2. D. Antonin. p. 1. tit. 6. c. 5. Fagund. Decal. l. 6. c. 9. n. 31. Valq. l. 2. d. 115. c. 1. Sanch. sum. l. 1. c. 1. n. 18. Filliac. tr. 30. n. 144.

244 *Non est iudicium.* **N**ullum peccatum esse iudico desiderare aliquem, vt sibi vel alteri sine culpa pollutio in somno eueniat ad eiusmodi bonum finem: vnde reicio toti sententiam: Nec enim valet argumentum: Pollutio procurari non potest: ergo nec desiderari: nã bene possum desiderare mortem cuique Rempublicam cum multorum ruina admittam. Eschob. & Mond. Theol. Moral. Tom. IV.

nistranti, vel de ea eueniente gaudere: & tamẽ non possum eam licitè procurare. Non tamen abnegarim, securius esse castitati, amatori, ad maioremque eius perfectionem, eam nec ob honestum finem desiderare.

PROBL. XLVII.

Quando causa pollutionis euentura in somno, est mortalis in genere luxurie: est, & non est mortalis pollutio eiusmodi.

Verba impudica, turpes cogitationes, & tactus licet sint crimina lethalia, & causæ per se ad pollutionem ordinatæ: pollutio tamẽ præuisa ex tali delectatione in somnis euentura peccatũ lethale non est, quia causa illa in genere luxurie lethalis non influit efficaciter in pollutionem. Nam si quãdo cogitatio turpis, aut impudica verba præsentia sunt, nõ influit, quomoddò credi potest influxurã, quãdo absentia, vt potè in somnis: Pollutionem igitur ex tali delectatione euenturã qui præuidet, nec tamẽ vult, lethali ter non delinquit. Sic Sancius in select. d. 21. n. 15. & d. 23. n. 29.

Opus illicitũ mortale in genere luxuriæ qui perpetrat, præuidens euenturam in somnis pollutionem lethali ter delinquit non solũ in specie peccati illius quod gerit, sed in specie molliciei. Quia huiusmodi opus per se grauius in illam concurrat pollutionem. Itã Sanch. l. 9. de matr. d. 45. n. 30 Bonac. de matr. q. 4. pun. 10. n. 9. & communiter plures alij.

Equidem pollutio præuisa, sed non intenta in ebrietate, nimia comestione, &c. peccatum lethale non est; quia res huiusmodi ex propria ratione ad pollutionem non ordinantur, & ideo non graniter, sed leniter ad illam concurrunt: pollutio autẽ nõ est culpa mortalis propterea voluta in causa illam leniter efficiet. At quãdo causa est mortalis in genere luxuriæ, vt verba turpia, tactus impudici, &c. tunc pollutio præuisa est lethale peccatũ; nã causa illa ex propria ratione ad pollutionem ordinatur. Vnde minimè audebo Sancij sceleratè approbare, Ad dicarim, pollutionem præuisam, sed non intentã ex actionibus peccaminosis tantũ venialiter in genere luxuriæ, peccatũ mortale nõ esse: v. gr. si ex tactu leui manus, visu, lectione aliquantulũ libidinosa &c. Tanne. l. 2. d. 4. q. 8. dub. 6. n. 123. pro sententia hac citat Suarez, Sanchez, Vilalob. Lessi. & alios, quorum sententiam probabilem esse affirmat.

PROBL. XLVIII.

Vir coniugatus semine intrinsecus uxoris emissio, ab illa recedit, valde qualem affectu libidine: Potest hæc, & non potest sacris se ad pollutionem excitare.

Non potest. Quia actus ille iam omnino est ex parte finis consummatus: ad generationem enim femininum semen non est necessarium. Sic Manuël sum. p. 3. c. 88. n. 4. Diana p. 2. tr. 17. resol. 38.

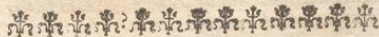
De Potest

249
Potest quidem

Potest quidem. Quia alias evidentissimo le-
thalis peccati periculo foeminae exponerentur,
cum frequenterviri prius semine, in foeminis-
que recedente viro valde irrita remanet libido.
At tunc illa pronocatio non est illicita; quia est
actus coniugalis perfectio, ac confirmatio.
Nam licet muliebri semen non sit ad genera-
tionem necessarium, valde tamen confert. Ita
Sanch. de matr. l. 9. d. 17. n. 12. Bonac. de matr. q.
4. pun. 6. n. 15. Probabilis sententia haec à Filiu-
rio 17. 10. n. 30. vocatur, & illam Lessius l. 4.
c. 3. dub. 14. num. 94. in edit. Parisiensi anno 1618.
amplectitur. Zanard. in direct. p. 1. de matr. c. 41.
§. undecimo dico. Homobon. de exami. Eccles. p.
1. tr. 7. c. 28. q. 126.

250
Prima sen-
tentia adha-
reo.

Ex auctoritate existimo probabilem esse sa-
tis secundam sententiam. Ast haerendo rationi
minimè adhaerim ob primae sententiae funda-
mentum. Certè nimia illa foeminae irritatio nõ
debet honestare actionem, quæ est ex se intrin-
sece mala, cum necessaria non sit ad generatio-
nem. Crederim tamen maritum non posse si
ab uxore moneatur, recedere licitè, donec ipsa
perficiat, nè huiusmodi periculo exponatur.

CAPVT XIX.

Circà Raptum.

PROBL. XLIX.

Ut incurrantur poenae iuris Canonici, & Tridenti-
ni contra raptos foeminarum, necesse est,
& necesse non est, ut fiat raptus causa
matrimonij: sufficit, & non
libidinis.

251
Intelligenda
sunt de viro-
que rapto.

POEAE Concilij de utroque raptu intel-
ligenda sunt: vnde siue quis foeminam
causa coniugij rapiat, siue causa libidinis ex-
plenda, poenas Concilij *sef. 24. c. 6.* expressas pla-
ne incurrit. Quia Tridentinum innouat poenas
per antiquos Canones raptoribus impositas,
quæ utrumque raptum comprehendunt. Et quia
ubi textus est dubius, rubrica, ac titulus, sub quo
comprehenditur, illius declarat intellectum. Cũ
ergo textus concilij contineatur sub titulo *de*
raptoribus, & comprehendat omnes raptos,
etiam Clericos & Sacerdotes, qui causa matri-
monij foeminas rapere non valent, cum ratione
ordinis sacri sint ad contrahendum inhabiles;
perspicuum est, voluisse Concilium omnes rap-
tores comprehendere, siue causa libidinis tan-
tum, siue causa matrimonij inueneri dumtaxat,
siue causa utriusque rei simul foeminas abri-
pian. Sic plures relati à Sanch. l. 7. de matr. d.
13. Sa. v. Matrim. n. 9. dicens, ita declarasse sa-
cræ Cardinal. Congregationem. Vela de pæn.
delictor. c. 29. Verac. in append. ad specul. fol. 81.
& vnde de probabile esse Santius affirmat n. 3.

252
Non sunt de
causa inuendi
matrimonij facti
non causa li-
bidinis. Quia
poenae sunt res-
tringendæ, & non
ampliandæ. Quare
cum Concilium velit
tatum libertati
matrimonij fauere,
perspicuum est vo-

Concilij poenæ solum intelliguntur de raptu
libidinis. Quia poenæ sunt restringendæ, & non
ampliandæ. Quare cum Concilium velit tatum
libertati matrimonij fauere, perspicuum est vo-

luisse suis poenis raptum solummodò causa co-
iugij factum comprehendere, non causa libidi-
nis. Deinde Concilium intendit corrigere Ca-
put finale de raptoribus permittens matrimonium
inter raptorem & raptam, & ut illud corrigat,
irritat tale matrimonium, dum rapta sub rapto-
ris inest potestate, siue liberè & spontè con-
sentiat, siue non. Quare cum de hoc raptu, qui
causa matrimonij sit, loquatur, immeritò ad
raptum causa etiam libidinis factum extendi-
tur. Ita Sanch. l. 7. de matr. d. 13. n. 4. Fagund. De-
cal. l. 6. c. 10. n. 4. Farinac. to. 4. prax. q. 145. nu. 2.
Salze. ad præf. Bernardi Diaz. c. 78. sine. Mann.
to. 1. sum. c. 113. n. 7. Vega to. 1. sum. c. 34. casus 157.
notab. 1.

Hanc sententiam reor esse veriorè. Nam
decretum hoc poenale Concilij ponitur in ru-
brica, & sub titulo *De reformatione matrimonij*.
Solum ergò loquitur de raptu causa illius in-
eundi facti, non causa libidinis. Porro ubi tex-
tus est dubius, rubrica probat, qualiter se in-
telligendus, vnde cum dubium sit, an textus
Concilij raptum causa libidinis actum compe-
hendat, rubrica probat non intelligi, cum de
raptu tantum matrimonij causa facti loquatur.

PROBL. L.

Mulier rapiens aliam mulierem libidinis causa,
est, non est poena ordinaria iuris
punienda.

Est quidem punienda poena ordinaria iuris,
nempe poena mortis, quæ est iure civili
raptoribus constituta; non arbitraria Iudicis.
Quia leges, quæ de viris raptoribus loquuntur,
de illis loquuntur ratione frequentioris vsus:
sed non impediunt, quominus verba legis ad
casus minus frequentes etiam extendantur:
sicut textus omnes interdicentes debiti peti-
tionem incestuosus, de solis viris loquuntur, &
tamen de foeminis etiam sunt intelligendi. Sic
Cynus ad l. 1. n. 8. C. de raptu virg. Salicet. l. 1. n. 7.
Ioan. de Platea §. *sin autem*, col. 2. Practica con-
radi vnde de raptor. n. 10.

Non est punienda poena ordinaria iuris, sed
Iudicis arbitraria. Quia leges non fuere loquen-
tae de viris ratione frequentioris vsus; sed lo-
quuntur fuere de viris, non de foeminis; quia ra-
rissimè contingere poterat, ut foemina virum
raperet; & vnus casus rarissimè contingens nõ
comprehenditur in legibus, licet comprehendat-
ur aliqui, quia aliquando sunt frequentes, & ali-
quando contingunt, quamvis non ita frequen-
ter. Ita Decian. l. 8. c. 7. n. 28. Menoch. de arbit.
99. l. 1. casu 191. in addit. nu. 30. & 31. Fagund.
Decal. l. 6. c. 10. n. 8. Sanch. l. 7. de matr. d. 12. n. 14.

Verior mihi hæc sententia est. Nam quan-
uis apponerentur legis illa verba gratia fre-
quentioris vsus: adhuc iudico non comprehen-
di foeminas viros rapientes; quia non est eadem
ratio de illis, ac de viris, cum foeminae leniores
sint, & facti detestationem non confiderent.
Excipio tamen, nisi rapiens esset hermaphrodi-
tus, & intenderet libidinem sexu virili ex-
plere.

PROBLEM.

Sect. II. De Præcep. 6. & 9. Problemata. 331

PROBL. LI.

Masculus causa libidinis masculum rapiens, est, & non est ordinaria legis pœna obnoxius.

²⁵⁷ *Est obnoxius.* CUM casus hic aliquando contingere so-
leat, licet non ita frequenter: raptori hu-
iusmodi ordinaria pœna mortis aptanda est
iure civili imposita. Quia multo turpius est
hoc crimen, quam raptus mulieris, cum ad
actum contra naturæ ordinem. Sic Cynus ad
l. 1. num. 8. C. de rap. virg. Salicet ibi. num. 6. Ho-
stiens. sum. de pœn. raptor. num. 2. Vital. rubr. de
raptor. num. 4. Iacobus Nouel. regu. 178. num. 3.
ampliat. 3. Carrera in pract. crimin. tract. de ho-
mic. num. 30. Conrad. pract. de raptor. num. 10.
Iul. Clar. §. Raptus, num. 32. Farinac. tom. 4. qu. 145.
num. 45.

²⁵⁸ *Obnoxius non est.* Obnoxius non est raptor masculi capitali
legis pœna. Quia l. 1. initio. Cod. de rapu virg.
verb. Feminarum, contrarium videtur suaderi,
aliter enim ceter de masculis, quâ de feminis.
Nam cum simus in materia pœnarum, quæ
sunt restringendæ, & non ampliandæ, minimè
debemus ad masculos pœnam illam produce-
re. Itâ Ghiland. l. de pœn. omnifar. coitus, qu. 10.
num. 23. Iodocus in pract. crimin. cap. 95. rubr. de
rapu, num. 17. Decian. lib. 8. cap. 7. Fagund. De-
calog. lib. 6. cap. 10. num. 9.

²⁵⁹ *Mibi hac sententia placet.* Certe Imperator loquitur expressè de fœ-
minarum, non virorum rapto: & si voluisset in
ea masculorum raptum comprehendere, eos
equidem nominasset, sicut fœminas expressit.
Vndè magis, mihi sententia hæc placet. Exprimi
enim lex fœminarum raptus, qui sæpius
contingunt, & videtur excludere raptus pue-
rorum, qui rarissime solent accidere: quare pœ-
na arbitraria raptor masculi puniendus à Iudi-
ce, non ordinaria iuris.

PROBL. LII.

Parochus assistens matrimonio raptoris cum rapta nondum extrâ potestatem illius in loco tuto, ac libero posita incurrit, & non incurrit pœnas Concilij, & Cap. sin. nempe suspensionem per triennium.

²⁶⁰ *Nonnulli suppono.* PRæmitto Tridentini sess. 24. ca. 6. decretum.
Decernit Sancta Synodus, inter raptorem, &
raptam, quandiu ipsa in potestate raptoris manse-
rit, nullum consistere matrimonium. Quod si rapta
à raptore separata, & in loco libero constituta, il-
lum in virum habere consenserit, eam raptor in
exorem habeat: & nihilominus raptor ipse, ac om-
nes illi consilium, auxilium, & fauorem præbentes
sint ipso iure excommunicati, ac perpetuo infam-
es, omniumque dignitatum incapaces: & si Cle-
rici fuerint, de proprio gradu decedant, &c.
Et cap. sin. de clandest. desponsat. Clericis auxi-
lium præstantibus, vel fauorem per triennium
suspensio indicitur. Quæsierim iam, num Pa-
rochus assistens matrimonio raptoris cum rap-
ta nondum extrâ potestatem illius in loco tu-

to constituta, incurrat Concilij, & præfati ca-
pituli pœnas?

Incurrit quidem. Quia si huiusmodi pœna
fautori indicitur, fautor est hoc in casu Paro-
chus prohibitis nuptiis assistens. Sic Maiotus
l. 5. de irregul. cap. 5. num. 17.

Minime incurrit. Quia si hæc pœna im-
ponitur aduersus fautores, vel raptores, Paro-
chus matrimonio assistens post raptum perfe-
ctum, non illi fauet, cum iam transactus fuerit.
Itâ Sanch. lib. 7. de matrim. d. 13. num. 1. sine, &
l. 3. tota disput. 48. Fagund. Decal. lib. 6. cap. 10.
num. 20.

Falli proculdubio Maiolum existimo. Vndè
secundam teneo sententiam adiciens, Paro-
chum sine dubio incursum illas Concilij, ac Cap.
sin. pœnas, si à parte ante eam assensum prom-
itteret; quia animosior fieret illa promissione
raptor ad patrandum delictum, & fautor rap-
toris esset.

PROBL. LIII.

Est & non est raptus pœnis Concilij, & iuris communis obnoxius, si fœmina sui iuris consentiat, quamvis raptor impediens vim inferat.

²⁶⁴ *Raptus est hic pœnis obnoxius.* Si raptus huiusmodi pœnis obnoxius. Quia hu-
iusmodi fœmina non habet sui corporis
dominium, ut membra sua rapui illicito ex-
ponat. Sic Abbas ad c. penultim. de raptorib. n. 4.
Angel. l. vii. de rap. virg. num. 5.

Non est raptus huiusmodi pœnis. Quia
volenti, ac consentienti nulla fit iniuria: vndè
cum illa sui iuris sit, & volens, ac consentiat, ne-
mini fit propriè iniuria: ac proinde talis raptus
verè, & propriè non dicitur raptus, sed impro-
priè, ac lato modo. Itâ D. Thom. 2. 2. qu. 154. art.
7. Nauar. lib. 5. consil. tit. de raptor. cons. 1. nu. vii.
Sanch. lib. 7. de matrim. d. 12. num. 4. & 6. & alij
apud ipsum.

Hoc verum puto. Nam fœmina rapta verum
habet sui corporis dominium, ut licitè rapui,
& compulsa illud exponat. Vndè si illicitè libens
& volens exponit, contra sextum præceptum
delinquit, eritque simplicis fornicationis, non
raptus peccatum: nec contra iustitiam, quia
nemini raptor facit iniuriam. Quamvis autem
raptor armis utatur, nè aliquis impedimento
sit, dum raptum exercet, non est verè, ac pro-
priè raptus, nec pœnis ordinariis punietur, sed
aliis mitioribus ad Iudicis arbitrium: nec in
Confessione aliqua circumstantia explicanda
est, ex raptus veri specie, quamvis impediendi-
bus vis inferatur.

PROBL. LIV.

Raptus ille, in quo fœmina rapta consentit, parentibus illius raptum omnino ignorantibus, est, & non est puniendus rigorosis Concilij pœnis.

²⁶⁷ *Mitius puniendus Concilij pœnis, sed aliis mitioribus, & arbitrariis. Quia Concilij pœnis.*
Minimè puniendus Concilij pœnis, sed
aliis mitioribus, & arbitrariis. Quia Con-
cilij pœnis.
Ecce

332 Theologie Moralis. Lib. XXXIII.

cilium intendit matrimonij libertati : Vnde cum femina rapta consentit, illius pœnæ cessant. Quare ad incurrendas pœnas Concilij, sola voluntatis feminae contraditio est consideranda: nec enim raptus huiusmodi proprie est raptus. Sic Veracr. in append. ad specul. vbi de raptu, fol. 81. Anton. Cucus lib. 5. institut. maior. titul. 12. num. 120. Henric. lib. 12. cap. 14. num. 5.

268 Puniendus planè Concilij pœnis. Quia committitur verus, ac proprius raptus, mulier enim non est domina corporis sui, nec se potest raptui tradere, nec membra sua exponere, l. Liber homo, ff. ad leg. Aquilam. Ità Abbas ad cap. Cum causa, num. 4. de raptor. Bollar. ad titul. de raptu mulier. num. 16. Ludovic. Peguer. decis. crim. 43. num. 3. & 6.

269 Existimamus, hanc sententiã nullo fundamine firmo niti. Nam mulier verè est domina corporis sui, & si illud tradit, & raptui consentit, solum sequitur illicitè consentire, & cum peccato ad simplicem fornicationem pertinet. Vnde primæ opinioni adhareo cum meo Sancio lib. 7. de matrimo. d. 13. num. 13. & Fagund. Decal. l. 6. cap. 11. num. 5.

PROBL. LV.

Si parentibus inuitis, & resistentibus, femina raptui consentiat, raptor subest, & non subest Tridentini pœnis.

270 Subest equidem. Quia Concilium non solum libertatem, sed honestatem matrimonij procudubio intendit. Sic Nauar. libr. 4. consil. tit. de sponsal. consil. 32. num. vni. Ouand. in 4. dist. 42. d. vni. propos. 12. Salzedo in pract. cap. 78. §. ultim. Henric. lib. 12. cap. 14. numer. 4. Sa verb. Matrimonium, num. 9. Vega tom. 2. sum. cap. 34. casu 157. notab. 1. Manu, tom. 1. sum. cap. 232. num. 1. & videtur sentire Tolet. lib. 7. cap. 13. num. 2. dum exponens hoc Concilij decretum, asserit, pœnas hæc habere locum, cum femina è domo parentum, vel eorum, sub quorum cura adest, ipsi abducitur inuitis.

271 Minimè subest. Quia Concilium solum intendit fauere matrimonij libertati, & cauere, nè feminae contrà suam voluntatem ipsum inire cogantur: ad quam libertatem nihil confert parentum voluntas. Neque enim Tridentinum honestatem matrimonij considerat: quod inde patet, quia ad valorem matrimonij inter raptorem, & raptam, solum petit, raptam ad pristinam restitui libertatem, ac in loco tuto, ac libero reponi. Ità Sancti lib. 7. de matrimo. d. 13. numero 13. Et ait valde esse probabile Fagundez Decalog. lib. 6. cap. 11. num. 6.

272 Ego quidem hanc sententiam probabilem admodum etiam esse puto, sed fateor, me valde in primam inclinare. Existimo enim, Concilium voluisse primariò, & per se libertati matrimonij honesti fauere: ad honestatem autem illius multum confert voluntas, seu placitum parentum, vel eorum, sub quorum potestate rapta femina commoratur. Illud certum, si femina rapta inuita abducatur, volentibus, ac consentientibus parentibus, ra-

ptorem, & illum iubantes, auxilium, consiliūque præbentes pœnas Concilij incurrere. Quia in Concilio solum voluntas feminae, & illius contraditio attenditur, cum ei præcipue fiat iniuria: Vnde tota ratio veri raptus ab illius voluntate pendet.

PROBL. LVI.

Pœna Concilij, comprehendit, & non comprehendit raptum, in quo femina virum abripit renitentem, ut secum ineat matrimonium.

273 Non comprehendit. Quia decretum Concilij de solo raptore expressè loquitur, s. 24. cap. 6. ibi: Quando ipsa in potestate raptoris manserit, & postmodum pœnas decernens, ait: Nihilominus ipse raptor, &c. Vnde cum huiusmodi decretum sit correctorium, & pœnale, & loquatur solum de viro feminae raptore, ad feminae viri rapticem non est extendendum: datur enim diuersa ratio. Sic Sanch. de matrim. lib. 7. d. 14. num. 6. Veracr. in append. ad spec. vbi de raptu, fol. mibi 84. §. Respondetur. Fagund. Decal. l. 6. c. 1. num. 18.

274 Comprehendit planè. Quia textus prohibentes incestuoso debiti petitionem, de solo viro loquuntur, & tamen de feminis etiam incestuosis intelliguntur ob rationis identitatem. Et quia lex unica §. est quidam, ver. Pœnas autem, clarè loquitur de masculis, & feminis. Ità Henric. lib. 12. cap. 14. num. 4. Manu, sum. tom. 1. cap. 232. num. 4. Vega tom. 1. cap. 34. casu 157. notab. 5. Vela tract. de pan. delict. ca. 29. Azueved. & alij, apud Santium citatum.

275 Vtramque sententiam valde probabilem esse profiteor. Primæ adhareo. Quia incestus solet contingere tam in viris quam in feminis, imò fortè frequentius in feminis: & idè pœnæ illius vtriūque æqualiter aptantur. At rarissimè contingit, vt femina viros rapiant, & idè illis haud possunt accommodari pœnæ ordinariæ legis, cum lex non soleat casus rarissimè contingenter comprehendere. Verum lex vni adducta pro sententia secunda à nobis est: nam ibi imponitur pœna siue viris siue feminis auxiliantibus viro, qui mulierem rapit, ex quo non sequitur mulieri quoque rapti imponi. Profecto maior honestas desideratur in feminis, quam in viris, vt patet ex l. si fuerit, C. de nuptiis, vnde grauius delictum est raptus feminae patratus à viro, quam raptus viri perpetratus à femina: quia nec masculus in raptu, nec eius parentes, & propinqui æqualem iniuriam patiuntur, ac quando femina rapta est. Quamobrem cum pœna delicto respondere, ac commensurari debeat, iustum non est, vt pœna raptori feminarum iure imposita mulieri virum rapienti accommodetur.

CAPVT

CAPVT XX.

Circa morosam Delectationem.

PROBL. LVII.

ut Delectatio morosa sit peccatum mortale, sufficit, et non sufficit, quod quis animaduertat, rem esse prohibitam ac moraliter illicitam, licet non animaduertat in speciali illicitam esse mortaliter.

276
Sufficit quidem.

SUFFICIT profecto. Quia ubi quis specialiter non iudicat, rem esse venialiter tantum malam, mortaliter peccabit, si in ea re illicita delectetur. Est enim periculum, ne sit mortaliter illicita; & qui sciens ac volens se peccandi mortaliter periculo exponit, mortaliter delinquit. Sic Zumel 1. 2. q. 7. 4. a. 8. d. 1. Sanch. 10. 1. Decal. c. 1. m. 9. Valq. 1. 2. d. 107. c. 3. Fagund. Decal. l. 9. c. 1. n. 11.

277
Non sufficit.

Minimè sufficit. Quia tunc datur peccatum mortale, cum ratio aduertit, delectationem esse mortalem: & ante quam ratio aduertat prædictum motum delectationis mortalem esse, licet aduertat esse illicitum, non censetur aduertentia illa perfectè libera, nec plenè esse in nostra potestate, cum voluntas non feratur in cognitum: Ergo non censetur consensus esse plenè, ac perfectè liber, & mortalis. Ità Victoria in relect. de eo, ad quod tenetur veniens ad usum ratio. p. 2. num. 11. Corduba l. 1. q. 23. dub. 9. Ang. cap. 6. moral. 5. vsque adeo dub. 1. potest 3. concl.

278
Prima pars subscribo.

Hæc sententia probabilis est, ast primè subscribo veriori ac communiori. Nec enim tunc solum in delectatione morosa datur lethale peccatum, cum ratio perfectè animaduertit, talem delectationem esse mortaliter illicitam, eo quod sit diuina, vel humana lege prohibita; sed etiam quando plenè animaduertit illicitam esse, licet expressè, & in particulari esse mortaliter illicitam non aduertat; quia cum nullum præcedit sufficiens examen, quo quis animaduertenter iudicet eam esse venialem: & nihilo minus ei vult consentire, & in ea immorari, ita est affectus, ut in ea delectetur, etiam si mortalem mali in contineat.

PROBL. LVIII.

Delectatio morosa & consensus deliberatus voluntatis habitus de cogitatione, seu de speculatione operis mali, est, & non est lethale peccatum.

279
Est peccatum lethale.

Est peccatum lethale, secluso etiam omni consensu formali ipsius actus & operis

mali. Quia delectatio cogitationis speculatiua alicuius operis, & peccati mortalis necessariò inuoluit delectationem, & consensus ipsius mali operis: ergo necessario & interpretatiuè erit mortale peccatum nam moraliter videtur impossibile, quod aliquis delectetur in cogitatione speculatiua operis mali, & peccati diuini mortalis, quin simul delectetur in opere malo, aut saltem sit affectus ad illud; quare in huiusmodi delectatione peccatum lethale dabitur: illa enim delectatio nihil aliud est, quam tacita quadam approbatio, & complacentia ipsius mali operis. Sic D. Tho. 1. 2. quæst. 74. art. 9. & 2. 2. quæst. 154. art. 4. Caiet. ibi, Bonavent. in 2. dist. 24. Scot. in 2. dist. 42. Adria. in 4. quæst. 6.

Peccatum lethale non est. Quia delectatio sumit totam suam malitiam, deformitatem, ac peccatum ab objecto, sed obiectum delectationis huiusce cogitationis est ipeculatio, seu, potius cogitatio quadam subtilis & ingeniosa, in qua subtilitate nullum est peccatum: Ergo nullum potest esse peccatum, nec veniale quidem. Ità Sylvest. v. Delectatio, num. 2. Caiet. sum. v. Delectatio morosa. Sanch. tom. 1. Decal. lib. 1. cap. 2. num. 4. & 5. Valent. 1. 2. quæst. 74. art. 8. pun. 3. Azor. tom. 1. cap. 6. quæst. 1. Valq. 1. 2. quæst. 4. art. 1. d. 15. cap. 5. num. 26. Corduba l. 1. quæst. 23. dub. 11. Fagund. Decal. lib. 9. cap. 1. numer. 19.

280
Peccatum lethale non est.

Prima sententia communior est, secunda probabilior. Nam talis delectatio, & consensus non est contra aliquod præceptum: non contra illud, Non machaberis neque contra illud, Non concupisces. Quia talis non vult machari, nec alienam concupiscere, imò id ei omninò displicet: Igitur talis delectatio nullum peccatum est. Verum illæ speculationes, & cogitationes nouæ, & subtiles de rebus mortalibus non sunt de se, nec ex genere suo malæ mortaliter, ac moraliter, secluso omni periculo consentiendi in ipsis rebus; si enim essent mortaliter, & moraliter malæ, nulla possent causa cohonestari; igitur delectatio illarum non est mala lethaliter.

281
Prima sententiam communior, secundam probabilior, esse videtur.

PROBL. LIX.

Est, & non est lethale peccatum, negatiuè se habere circa delectationem morosam, & non potius resistere.

Peccatum lethale est. Quia tam liberum, & voluntarium videtur respectu peccati non reprimere illos appetitus sensitiui motus, quos ratio plenè ac perfectè aduertit: ac perfectè in illis consentire: Ergo idem est tunc illos non reprimere, aut causam illorum antecederenter non reicere, ac in illis consentire. Verum qui non repellit libidinis causam, in qua periculum consentiendi inest, cum possit tacite, ac implicite videtur exhibere consensum: Atqui hoc periculum semper in tali causa inest, quævis homo habeat propositum formale non consentiendi, sepe enim ea turpis commotio cogitatioque de se attrahit appetitum, & animū ad consentiendum: Ergo qui hanc causā & periculum expressè non reicit, implicite illud vult, ac proinde lethaliter peccat, nā qui amat periculum, in

282
Peccatum lethale est.

illo peribit. Sic Valent. 1. 2. d. 6. qu. 1. 4. p. 1. 3. Sayr. in *Clavi*, lib. 8. cap. 7. num. 3. Zumel. 1. 2. qu. 7. 4. art. 8. d. 2. Valq. 1. 2. tom. 1. d. 108. capit. 2. & alij repentes, quibus contraria opinio improbabili videtur.

283. *Non est lethale peccatum* Peccatum lethale non est. Quia quando homo fortis, & qui experimentum sui habet, firmiter propositum concipit non consentiendi, si merè negatiue se habet, cessat omne consentiendi periculum: cessante verò hoc periculo, patitur potius, ac meretur, quàm delectatur, ac demeretur. Certè si tota culpa mortalis ratio in hoc casu in periculo consentiendi consistit, cessante huiusmodi periculo, nulla lethalis culpa aderit. Ita D. Thom. de verit. qu. 1. art. 4. ad 10. Bonau. in 2. dist. 24. numer. 50. Nauar. sum. cap. 11. num. 1. 2. & 13. Caiet. verb. Delectatio. Rosel. ibi, num. 1. Armil. num. 2. Syluest. verb. Delectatio morosa, qu. 1. Corduba lib. 1. qu. 23. dub. 10. Tolet. lib. 5. cap. 1. 4. num. penultim. Sotus in 4. dist. 12. qu. 1. art. 7. concl. 1. Fagund. Decal. libr. 9. cap. 2. num. 18. Sanchez Decalog. tom. 1. libr. 1. cap. 2. num. 1. 3. Manu. tom. 1. sum. cap. 2. 12. num. 1. & 3. & alij.

284. *Prima sententia semper practice certa, secunda speculatiue probabilior.* Ego quidem existimo, primam sententiam practice loquendo semper esse veram: secundam autem speculatiue loquendo, & in rigore metaphisico esse probabilior. Quia ethi voluntas appetitum sensitiuum gubernare teneatur, suae obligationi satisfacit; negatiue se habendo, & procurando, nè consentiat. Si tamen voluntas negatiue se gerat, & habeat displicentiam actus, & propositum formale non consentiendi, & sic non resistat actui, & positiue, & detur aliquod prauum periculum pollutionis: tunc quidem culpa lethalis esset, negatiue se habere, ac positiue non resistere, quo in casu vera videretur prima sententia. Quia quamvis probabilissimum sit, non esse peccatum mortale, cessante periculo consensus, voluntatem negatiue se habere; ac si periculum pollutionis addit, periculum est mortale, cui homo sese exponit: quare sub lethali tenetur causas proximas notabiliter ad pollutionem concurrentes auferre: ideoque mortale est, se tunc negatiue habere, imò tepidè, & non viriliter resistere, eo periculo praesente.

PROBL. LX.

Est, & non est peccatum mortale desiderium, & consensus conditionis intensus, quo quis vult adulterium, verbi gratia, committere, si ei esset licitum.

285. *Status quaestio.* Videt quis, verbi gratia, hanc vel illam sceminam, & intensum elicit desiderium: Ego illius copia potirer, si mea esset vxor: quaesierim: an hoc desiderium sit mortale?

Mortale non est. Mortale non est, modo sine commotione appetitus sensitiui habeatur. Quia quamvis conditio illa nihil ponat in natura obiecti voliti, & semper illud relinquit malum; ponit tamen in voluntate affectum non admittendi peccatum, posita illa conditione, non auferente malitiam obiecti. Vnde cum ea conditio sumatur ex parte voluntatis, ea adiecta, tota peccandi voluntas excluditur. Sic Caiet. sum. verb. Cogitatio. Famus ibi, num. 1. Sa verb. Peccatum, num. 2. Alcoz. sum. cap. 6. doct. 2. Manu. tom. 1. sum. cap. 12. num. 2. Valq. 1. 2. qu. 7. 4. art. 8. d. 16. cap. 2. num. 4. Vbi docet, non esse mortale propositum intentum vindictae sumendae, si liceat. Sayr. in *Clavi*, libro 8. cap. 7. num. 28. & 29.

Mortale est. Quia turpi illa actio est intrinsecè mala vnde ab ipsa sua malitia cognosci nequit: Ergo nec amari, ac desiderari: nihil enim volitum, quin praecognitum. Quare conditio illa negans eis hanc malitiam, contradictionem inuoluit. Neque obstat, quod illa conditio habeatur ex parte voluntatis: quia voluntas non potest efficaci desiderio velle rem illam, nisi ut ab intellectu valet cognosci: nunquam autem dignosci potest ab intellectu ab ipsa sua mala intrinseca natura: Ergo etiam si habeat se ex parte voluntatis non excludit ab ea peccatum in efficaci volitione. Ita Sanch. Decalog. tom. 1. cap. 2. num. 23. Adrian. qu. 1. 10. art. 2. concl. 1. Fagund. Decalog. libr. 9. cap. 3. num. 3. Azor. tom. 1. lib. 4. cap. 6. qu. 10.

Probabilis existimo, primam sententiam veram esse in iis obiectis, quae solo iure Ecclesiastico, vel positiuo prohibentur: non verò in iis, quae solo iure naturali sunt prohibita. Exempli gratia, vera est in his casibus: Conederem ceteris in Quadragesima, in diebus Festis sacrum non audirem: Secus de illis, quae iure naturae sunt interdicta, ut occiderem, furarer, adulterium committerem, nisi esset peccatum. Quia cum res prioris generis, quae solo iure positiua sunt interdicta, non sint intrinsecè male, potest ab eis per conditionem adiectam malitia auferri, nec conditio contradictionem implicare: & potest quis optare, eas res non esse malas: id enim aliud non est, quam optare, quod Ecclesia eas non prohibuisset. At res posterioris generis sunt intrinsecè male, vnde ab ipse sua malitia dignosci non possunt.

PROBL. LXI.

Licet, & non licet sponsis de futuro delectatio sensualis de copula habenda tempore coniugij, etiamsi fiat sine pollutionis periculo.

Non peccant mortaliter, sed tantum venialiter sponsi de futuro, qui ex cogitatione copulae habendae tempore matrimonij appetitum sensitiuum delectantur, dummodò ab sit pollutionis periculum, & consensus in aliquod mortale peccatum. Quia ea delectatio est de obiecto licito, nempe de matrimonio futuro: talis autem est delectatio, quale obiectum. Sic Victoria, quem refert, ac sequitur Medi. 1. 2. qu. 7. 4. art. 8. dub. 3. Zumel. ibi d. 4. dub. 4. Caiet. tom. 1. opus. tract. 1. 4. dub. 2. & in sum. verb. Delectatio morosa §. secundum an delectatio.

Peccatum mortale est ex obiecto, captare sponso de futuro delectationem sensualem appetitus sensitiui ex copula futura tempore coniugij cogitata. Quia ille appetitus sensitiui actus semper fertur ex natura in copulam praesentem, ut praesentem cum praesenti purgine,

Secl. II. De Precept. 6. & 9. Problemata. 335

gine, & spirituum corporalium commotione generationi inferuentium: ad illamque naturam sua ordinatur: imò nihil aliud est, quam quedam ipsius copulæ inchoatio: Sed copula præsens solis coniugatis est licita: Ergo illicita de futuro sponsis. Ità Sanch. lib. 9. de matrim. d. ultim. num. 4. Nauar. sum. cap. 16. num. 9. Valq. 1. 2. qu. 7. 4. art. 8. Corduba lib. 1. qu. 23. dub. 13. Manu. tom. 1. sum. cap. 2. 12. num. 3. Ludou. Lopez part. 1. Instr. cap. 75. Graf. part. 1. decis. 1. 2. cap. 78. num. 9. & alij.

Hoc mihi probabilius. Quia sicut externa delectatio copulæ, quam contractum matrimonium non cohonestat, est mortalis: ita & interna, quæ eiusdem est planè rationis. Neque enim eius malitia, aut bonitas æstimanda est ex copula præterita, aut futura; sed ex præsentis, ad quam natura sua tendit.

PROBL. LXII.

Coniuges absentes possunt, & non possunt licite de copula cogitata delectari sine dolo pollutionis periculo.

Id non est lethale peccatum, sed solummodò veniale. Quia consensus delectationis in copula talis est, qualis est copula, ex qua talis capitur delectatio: At copula inter coniuges est licita: Ergo & consensus, ac delectatio illius habita in appetitu sensitivo cum alteratione spirituum, ac carnis puritudoque commotione. Sic Rosel. verb. Delectatio, numer. 3. Artil. num. 3. Angel. verb. Cogitatio, numer. 3. Tabie. ibi. qu. 7. num. 8. Palud. in 4. dist. 9. qu. 3. Valq. c. 2. d. 11. 3. num. 4. Valent. 1. 2. d. 6. quæst. 4. punct. 4. Pedraza præc. 9. Margar. Confel. tract. de luxuria, fol. 110.

Est lethale peccatum de se, & ex natura sua & obiecto, secluse etiam pollutionis periculo. Quia delectatio sensitiva in appetitu sensitivo, cum spirituum vitalium commotione, & carnis puritudo, quando non intenditur ad bonum finem, semper est mortalis, ac omnibus interdicitur sub mortali; quando est extrà actuale coniugalem copulam: Ergo peccatum lethale est. Ità Sanch. de matrim. lib. 9. d. 47. num. 5. Corduba lib. 1. qu. 23. Philarc. de offic. Sacerd. tom. 1. lib. 4. art. 2. cap. 18. Graf. part. 1. decis. lib. 2. cap. 78. num. 9. Manu. tom. 1. sum. cap. 2. 12. num. 3. Sa verb. Luxuria, vers. Delectatio de peccato. Ludou. Lop. part. 1. Instr. cap. 75. Nauar. sum. capite 16. numero 10. Fagund. Decalog. libro 9. capite 1. numero 5. Azor. tom. 1. l. 4. cap. 6. qu. 8.

Probabilior mihi hæc sententia. Quia consensus, ac delectatio sensitiva, & in appetitu sensitivo, talis est, qualis est copula, cum sit inchoatio copulæ, & via, ac medium ad illam: At copula solum est licita in coniugibus, quando est præsens, & in loco, ac in tempore accommodato haberi potest: & aliàs est illis mortaliter illicita; coniuges autem absentes copulari non possunt. Nec sufficit cogitare eam copulam tanquam præsentem, quia cogitatio nihil ponit in re: & sic vera cum præsentia illam exercere nequeant, consentiunt, & delectantur in copula futura cum præ-

senti quidem periculo pollutionis, imò cum ipsa pollutione inchoata.

PROBL. LXIII.

Vidua potest, & non potest, sine lethali periculo ex cogitatione copulæ licite prælapsa delectari.

Non potest sine mortali. Quia eam capit delectationem non ex maritali copula, quæ actu habeatur, ac subsistat; sed ex ea, quæ anima cogitatur, ac memoria fingitur: unde delectatur de copula extrà matrimonium, quod semper est lethale. Sic Sanch. lib. 9. de matrim. d. 47. num. 7. Nauar. sum. cap. 16. numer. 1. Cordu. lib. 1. qu. 23. dub. 12. Valqu. 1. 2. qu. 3. 4. art. 8. d. 114. num. 2. Philarc. de offic. Sacerd. tom. 1. part. 2. l. 4. cap. 18. Vega. tom. 1. sum. cap. 81. casu 2. Fagund. Decalog. libro 9. capite 4. numero 9. Graf. part. 1. decis. lib. 2. cap. 78. num. 9. Manu. tom. 1. sum. cap. 2. 12. num. 3.

Sine mortali potest. Quia obiectum est licitum, nempe copula tempore coniugij habita, quæ licita fuit, illa enim delectatio appetitus sensitivi sumit suam bonitatem, vel malitiam ab obiecto sine, seu copula, ad quam tendit: Ergo si obiectum hoc licitum fuit, licitum erit de eo delectari. Ità Caiet. opusc. tom. 1. ar. 14. dub. 2. & in sum. verb. Delectatio, §. secundum ar. delectatio; Paludan. in 4. dist. 9. qu. 3. concl. 1. Angel. verb. Cogitatio, numer. 2. Artil. verb. Delectatio, numer. 3. Rosel. num. 3. Tabie. ibi. qu. 7. num. 8. Valent. 1. 2. d. 6. qu. 4. punct. 4. Zumel. ibi. qu. 7. 4. art. 8. d. 4. dub. 3. Sa verb. Luxuria, §. Delectatio de peccato. Limitat, nisi viduus coniux cogitet alterum coniugem quasi præsentem, & sub ratione præsentis; quia tunc illud est delectari de copula præsentis, quæ viduis est illicita.

Primæ sententiæ adhareo. Nam licet illa delectatio si de obiecto, quod fuit licitum aliquandò; non tamen sit de obiecto actu licito. Fuit enim obiectum illud, siue copula inter coniuges licita tempore matrimonij, at nunc non est licita: & præsens delectatio appetitus sensitivi fertur in copulam præsentem, non in præteritam; quia nihil aliud est, quam præsentis copulæ inchoatio, & suapte natura ad illam tendit, non ad præteritam, nec futuram.

PROBL. LXIV.

Mortaliter delinquit, & non delinquit mortaliter, qui delectatur in actibus ex se mortalibus; accidentibus quidem in ebrietate, in demencia, aut in somno, aut ignorantia.

Non delinquit mortaliter, sed huiusmodi delectatio licita est ad bonum finem, propter utilitatem ex fornicatione verbi gratia, secutam. Quia delectatio sumit suam bonitatem, vel malitiam ab obiecto, ac sine, de quo talis delectatio habetur. Unde cum, & finis, & obiectum sint bona, bona quoque erit talis

talís delectatio. Sic Lessi. l. 4. c. 4. dub. 14. n. 106. Valq. l. 2. q. 74. art. 8. d. 115. cap. 2. & c. 3. num. 7. Adrian. in a. tract. de Euchar. 90.

298
Delinquit
mortaliter.

Delinquit mortaliter, si delectatio capiatur de rebus iure naturæ vetitis, verbi gratiâ, de fornicatione, de adulterio. Quia mala ex se sunt. Et quia non est in humana potestate, actus hosce non esse de iure naturali prohibitos. Profecto licet hæc mala in somno. amentia, ebrietate, vel ignorantia non fuerint voluntaria, & culpa caruerint: tamen qui postea eorum recordatur, dum vigilat, & ad suam mentem redit, vel dum ignorantia amplius non laborat, & sponte sua in illis delectatur: tunc incipit ea mala scienter velle, & approbare, ac prout incipit delinquere. Itâ Azor. tom. 1. l. 4. c. 6. q. 9. Sotus in 4. dist. 12. q. 1. art. 8. Sanch. Decal. tom. 1. l. 1. c. 2. n. 17. Medi. l. 2. q. 74. art. 6. Zumel. l. 2. q. 9. art. 8. d. 4. dub. 4. Fagund. Decal. l. 9. c. 4. n. 16. Manu. tom. 1. sum. c. 2. l. 1. n. 3. Adrian. quodlibet. art. 2. Palud. in 4. dist. 9. qu. 3. art. 1.

299
Cum his
op.

Ego his hærescens affirmo, lethale esse peccatum in his actibus ex se mortalibus delectari. Nam sicut mortaliter delinquit, qui in vigilia, & perfecto intellectu desiderat fornicari, alium in ebrietate occidere, aut in somno se pollueri, & id procurat lautius bibendo, & epulando: ita etiam mortaliter peccat, qui peracta ebrietate, & excussis somno, aut ignorantia, in malo delectatur, illud approbat, & sibi in eo complacet.

PROBL. LXV.

Peccat, & non peccat lethaliter, qui ob bonum finem in actibus malis pralapsis delectatur.

300
Non peccat
lethaliter.

Non peccat, qui ob bonum finem in actibus ex natura sua malis à se per ignorantiam, ebrietatem, somnium, aut dementia facis, post vigiliam, plenumve iudicium delectatur. Quia licitum est complacere, verbi gratiâ, in pollutione habita in somno propter corpo-

ris sanitatem, ac naturæ exonerationem, in homicidio perpetrato in ebrietate propter hereditatis successionem. Finis enim dat specificationem actibus, & ex bono; vel malo fine boni, vel mali redduntur. Sic Sotus in 4. dist. 12. q. 1. art. 7. Tolet. l. 5. c. 13. n. 4. Nauar. sum. c. 16. m. 7. 8. 9. Valq. l. 2. q. 74. art. 8. d. 115. c. 3. m. 7. Sayr. in Clauis. l. 8. c. 5. m. 15. Lessi. l. 4. c. 3. n. 104. & 105. Sanch. tom. 1. Decal. l. 2. c. 2. n. 8. Sylvest. v. Pollutionis nomen. Zumel. l. 2. q. 74. art. 8. d. 4. dub. 4. Scallij.

Mortaliter peccat, qui post pollutionem in somniis fornicationemve vigilans delectatur, etiam si ad bonum finem delectatur. Quia defectus libertatis excusans pollutionem, fornicationem, aut quodvis alium actum in somniis, ebrietate, vel ignorantia accidenti, non concurret in desiderio, ac delectatione illorum extria somnium, & in pleno iudicio. Vnde cum hæc non liceat antea, vel postea procurare, non licebit illa desiderare, aut de illis gaudere etiam ob bonum finem. Itâ Cordubal. l. 2. q. 9. vlt. dub. 2. Manu. tom. 1. sum. c. 2. l. 1. n. 3. Ledes. q. 21. a. 7. dub. 6. Medina l. 2. q. 74. a. 6. Zumel. lib. 2. art. 8. d. 4. Adrian. quodlibet. 10. art. 2. propos. 1.

Primum sententiam probabiliorē esse iudico. Concedo enim, defectum libertatis, quæ datur in somno, ebrietate, dementia, violentia aut ignorantia, quique excusat à crimine, non dari in desiderio, & delectatione illorum extria somnium, ebrietatem, amentiam, violentiam, ignorantiam: sed tamen non simpliciter dico licitum esse de hisce rebus nempe de pollutione, fornicatione, & absque bono fine delectari: id enim peccatum esse iam supra probavi. Sed assero, licitum esse postea ob bonum finem affici delectatione. Quia hoc non est delectari in his malis, sed in bono ex illis promanante. Vnde licitum est postea complacere in pollutione in somno habita propter corporis sanitatem. Quod intelligo, modò in complacentia huiusmodi non detur futuræ pollutionis periculum, aut commotio spirituum vitalium, ac prurigo corporis in appetitu sensitivo: tunc enim delectatio ob quamcumque etiam bonum finem, sua ex natura lethalis planè esset.